

URZĄD STATYSTYCZNY W LUBLINIE

INFORMACJE I OPRACOWANIA STATYSTYCZNE

ROLNICTWO W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM W 2016 R.

LUBLIN
LIPIEC 2017

Zespół redakcyjny

Przewodniczący

Krzysztof Markowski

Członkowie

Anna Adamczyk, Urszula Bronisz, Anna Cichosz, Elżbieta Duda, Waldemar Dymek,
Anna Dziaduch, Sławomir Dziaduch, Jerzy Hasiec, Andrzej Jakubowski,
Aleksandra Jangas-Kurzak, Renata Jończyk, Ewa Kuniewicz, Zofia Kurlej,
Beata Kwiatkowska-Królikowska, Elżbieta Łoś, Andrzej Matacz, Marzena Mularczyk,
Artur Myna, Anna Niemczyk, Agnieszka Nocko, Jarosław Plewik, Anna Powęska,
Magdalena Rosołowska, Marek Tatarski, Grzegorz Zabiegły

Sekretarz – Aneta Olszewska-Welman

Autor opracowania

Magdalena Ściborek-Rycyk

Lubelski Ośrodek Badań Regionalnych

Projekt okładki, zdjęcie na okładkę, wykonanie wykresów, prace edytorskie

Magdalena Ściborek-Rycyk

Graficzne wykonanie map

Magdalena Ściborek-Rycyk

ISSN 2080-0517

Publikacja dostępna jest na <http://lublin.stat.gov.pl/> ***Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła***

Przedmowa

Lubelszczyzna należy do regionów charakteryzujących się znaczącą rolą sektora rolniczego. O dogodnych warunkach do prowadzenia działalności rolniczej decydują przede wszystkim korzystne czynniki glebowo-klimatyczne oraz duży udział użytków rolnych. Lubelskie jest liderem wielu upraw rolniczych i sadowniczych, wśród których można wymienić m. in.: maliny, porzeczki i agrest.

Rzetelna wiedza na temat sytuacji w rolnictwie w województwie lubelskim jest niezbędna do podejmowania skutecznych decyzji zarówno przez prowadzących działalność gospodarczą w tym sektorze, jak i przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych zajmujących się polityką rolną. Dlatego też wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom i zainteresowaniu informacją statystyczną dotyczącą rolnictwa na Lubelszczyźnie, pracownicy Urzędu Statystycznego w Lublinie przygotowali publikację: **„Rolnictwo w województwie lubelskim w 2016 r.”** Zakresem informacji nawiązuje ona do opracowań wydawanych przez nasz Urząd w poprzednich latach i składa się z trzech części, tj. metodycznej, analitycznej i tabelarycznej.

W pierwszej z nich, tj. części metodycznej zostały przedstawione i objaśnione szczegółowe definicje i pojęcia występujące w opracowaniu. Z kolei w części analitycznej, podzielonej na działy tematyczne, szczegółowo omówiono najważniejsze zjawiska i tendencje występujące w rolnictwie województwa lubelskiego. W części tabelarycznej zamieszczone zostały dane dotyczące: użytkowania gruntów, produkcji rolniczej, skupu i cen produktów rolnych oraz środków produkcji w rolnictwie. Tablice przeglądowe prezentują dane wojewódzkie w retrospekcji od 2002 r., a szczegółowe ujmują dane odnoszące się do 2016 r. W niektórych przypadkach, ze względu na dostępność danych, przedstawione informacje dotyczą 2015 r. W ujęciu miesięcznym opublikowano ceny wolnorynkowe i relacje cen produktów rolnych, co pozwala na śledzenie sezonowych zmian koniunktury w rolnictwie.

Uzupełnieniem formy tekstowej i tabelarycznej są wykresy podkreślające specyficzne cechy i zaobserwowane prawidłowości zachodzące w procesie wytwarzania żywności i jej zagospodarowania. Publikacja zawiera najistotniejsze dane dla scharakteryzowania przedstawionego w tytule tematu.

Mam nadzieję, iż przygotowane przez nas opracowanie będzie dla Państwa przydatnym źródłem wiedzy o stanie i kierunkach zmian jakie zaszły w rolnictwie na terenie województwa lubelskiego w ciągu ostatnich lat. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące rolnictwa na Lubelszczyźnie mogą Państwo uzyskać w Urzędzie Statystycznym w Lublinie lub na jego stronie internetowej (<http://lublin.stat.gov.pl/>).

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, lipiec 2017 r.

Preface

Lubelskie voivodship is a region with significant role of agricultural sector. Favorable conditions for agricultural activities are determined primarily by advantageous soil and climate factors, and a large share of agricultural land. Lubelskie is the leader of many agricultural and horticultural crops, among which are: raspberries, currants, and gooseberry.

*Thorough knowledge on situation in agriculture in lubelskie voivodship is essential for conducting economic activity as well as representatives of regional and local authorities. To meet the expectations and interest in statistical information on agriculture in the lubelskie voivodship, workers of Statistical Office in Lublin prepared a publication **"Agriculture in lubelskie voivodship in 2016"**. The scope of the information relates to publications issued by our Office in previous years and consists of three parts: methodical, analytical and tabular part.*

Detailed definitions and terms used in the study were presented and explained in the methodical part. In turn, in the analytical part, divided into thematic sections, the major developments and trends in agriculture of lubelskie voivodship were discussed in details. Tabular part include data on: land use, agricultural production, procurement and prices of agricultural products and means of production in agriculture. Review tables present data in retrospection from 2002, and the detailed capture data relating to 2016. In some cases, due to the availability of data, the information relate to 2015. Free-market prices and price relations in agricultural products were published monthly, which allows to track seasonal changes in economic conditions in agriculture.

Complemented by text and tabular form are graphs highlighting the specific features and the observed regularities in the process of food preparation and its management. The publication contains the most relevant data for the characterization presented in the title of the topic.

I hope that prepared compilation will be a useful source of information regarding the status and the changes that took place in agriculture in the lubelskie voivodship in recent years. More detailed information can be obtained from the Statistical Office as well as on the website (<http://lublin.stat.gov.pl/>).

*Director
of Statistical Office
in Lublin*

Krzysztof Markowski, Ph.D.

Lublin, July 2017

Spis treści

Przedmowa	3
Uwagi metodyczne	9
Dział I Wyniki badań – synteza.	
1. Warunki agrometeorologiczne	15
2. Użytkowanie gruntów	19
3. Środki produkcji w rolnictwie	27
4. Produkcja rolnicza	29
5. Produkcja roślinna	31
6. Produkcja zwierzęca	47
7. Skup produktów rolnych	57
8. Ceny w rolnictwie	61
Dział II Tablice statystyczne załączone do publikacji w wersji elektronicznej (format xlsx).	

Wykaz wykresów

1. Średnia temperatura powietrza w województwie lubelskim	16
2. Średnia suma opadów atmosferycznych w województwie lubelskim	17
3. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim	19
4. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie lubelskim	21
5. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich w ramach kampanii 2016 r. w województwie lubelskim. Stan na dzień 31 maja 2017 r.	26
6. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie lubelskim	27
7. Struktura globalnej produkcji roślinnej w województwie lubelskim w 2015 r.	29
8. Struktura globalnej produkcji zwierzęcej w województwie lubelskim w 2015 r.	30
9. Powierzchnia zasiewów i plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie lubelskim	34
10. Powierzchnia zasiewów i plony rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim	38
11. Powierzchnia i plony ziemniaków w województwie lubelskim	39
12. Powierzchnia zasiewów i plony buraków cukrowych w województwie lubelskim	41
13. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w województwie lubelskim	45
14. Struktura zbiorów owoców z krzewów i plantacji jagodowych w województwie lubelskim	45
15. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim	48
16. Dynamika pogłowia trzody chlewnej w województwie lubelskim	48
17. Struktura stada trzody chlewnej w województwie lubelskim	49
18. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	49
19. Relacja cen skupu 1 kg żywca wieprzowego do cen 1 kg żyta na targowiskach	50
20. Pogłowie bydła w województwie lubelskim	52
21. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim	52
22. Struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych w województwie lubelskim. Stan w czerwcu 2016 r.	53
23. Pogłowie owiec w województwie lubelskim	55

24. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego).....	58
25. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami).....	59
26. Dynamika skupu mleka krowiego	60
27. Ceny wybranych produktów rolnych w skupie i na targowiskach.....	61
28. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia	62

Wykaz map

1. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej – Agroklimat	18
2. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej – Jakość i przydatność rolnicza gleb.....	23
3. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej – Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	24
4. Właściwości gleb – Odczyn	28
5. Zbiory zbóż ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.....	35
6. Zbiory pszenicy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.	35
7. Zbiory żyta w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.....	36
8. Zbiory kukurydzy na ziarno w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r. ..	36
9. Zbiory ziemniaków w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.....	40
10. Zbiory buraków cukrowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r....	42
11. Zbiory strączkowych jadalnych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.....	42
12. Zbiory warzyw gruntowych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.....	44
13. Zbiory owoców z drzew w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.	46
14. Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.	46
15. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw. Stan w czerwcu 2016 r.	51
16. Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według województw. Stan w czerwcu 2016 r.....	54
17. Pogłowie owiec na 100 ha użytków rolnych według województw. Stan w czerwcu 2016 r.....	56

Wykaz tablic statystycznych

1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim	20
2. Liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim	21
3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim	22
4. Struktura powierzchni zasiewów w województwie lubelskim.....	32
5. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w województwie lubelskim	33
6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim	37
7. Produkcja ziemniaków w województwie lubelskim	39
8. Produkcja buraków cukrowych w województwie lubelskim	40
9. Zbiory warzyw gruntowych w województwie lubelskim	43
10. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim	47
11. Pogłowie bydła w województwie lubelskim	51
12. Pogłowie owiec w województwie lubelskim	55

Contents

Preface	3
Methodical notes	9
Chapter I Result of surveys – synthesis.	
1. Agrometeorology conditions	15
2. Land use.....	19
3. Means of production in agriculture.....	27
4. Agricultural output.....	29
5. Crop production	31
6. Animal production.....	47
7. Procurement of agricultural products.....	57
8. Prices in agriculture.....	61
Chapter II Statistical tables attach to electronic version to this publication (format <i>xlsx</i>).	

Charts

1. Average air temperature in lubelskie voivodeship	16
2. Average sums of atmospheric precipitation	17
3. Structure of land use in lubelskie voivodship.....	19
4. Structure of farms with agricultural land by area groups of agricultural land in lubelskie voivodship	21
5. The amount of the payments made in the framework of direct payments under the campaign 2015 in lubelskie voivodship.	26
6. Consumption mineral (NPK) and lime (CaO) fertilizers in agriculture per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition in lubelskie voivodship	27
7. Structure of gross crop output in lubelskie voivodship in 2015.....	29
8. Structure of gross animal output in lubelskie voivodship in 2015	30
9. Sown area and production of basic and mixed cereals in lubelskie voivodship.....	34
10. Sown area and production of rape and turning rape in lubelskie voivodship	38
11. Harvested area and production of potatoes in lubelskie voivodship	39
12. Harvested area and production of sugar beet in lubelskie voivodship.....	41
13. Structure of tree fruit production in lubelskie voivodship.....	45
14. Structure of berry fruit production in lubelskie voivodship	45
15. Pigs stock in lubelskie voivodship	48
16. Dynamics of pigs stock in lubelskie voivodship	48
17. Structure of pigs herd in lubelskie voivodship	49
18. Pigs per100 ha of agricultural land.....	49
19. Relation of procurement prices of pigs to market prices of rye in lubelskie voivodship.....	50
20. Cattle in lubelskie voivodship	52
21. Cattle per100 ha of agricultural land in lubelskie voivodship.....	52
22. Structure of cattle herd by age and usage groups in lubelskie voivodship in June 2015	53
23. Sheep in lubelskie voivodship.....	55
24. Dynamics of procurement of consumer and for feed basic cereals (including mixed cereals, excluding seed for sowing.....	58
25. Dynamics of animals for slaughter procurement (in terms of meat, including fats)....	59

26. Dynamics of cows' milk procurement	60
27. Prices of selected agricultural products in procurement and marketplaces.....	61
28. Relation of procurement prices of pigs to market prices of rye and barley	62

Maps

1. Natural conditions of agricultural production – Agro climate	18
2. Natural conditions of agricultural production – Quality and agricultural usefulness of soils	23
3. Natural conditions of agricultural production – Valorisation of agricultural production area	24
4. Properties of soil – pH	28
5. Cereal production in kg per capita by voivodships in 2016	35
6. Wheat production in kg per capita by voivodships in 2016	35
7. Rye production in kg per capita by voivodships in 2016	36
8. Maize for grain production in kg per capita by voivodships in 2016	36
9. Potatoes production in kg per capita by voivodships in 2016	40
10. Sugar beet production in kg per capita by voivodships in 2016	42
11. Edible pulses production in kg per capita by voivodships in 2016	42
12. Vegetables production in kg per capita by voivodships in 2016	44
13. Tree fruit production in kg per capita by voivodships in 2016	46
14. Berry fruit production in kg per capita by voivodships in 2016	46
15. Pigs per 100 ha of agricultural land by voivodships in June 2016	51
16. Cattle per 100 ha of agricultural land by voivodships in June 2016	54
17. Sheep per 100 ha of agricultural land by voivodships in June 2016	56

Statistical tables

1. Land use in farms in lubelskie voivodship	20
2. Number of farms with agricultural land in lubelskie voivodship	21
3. Area of agricultural land in farms in lubelskie voivodship	22
4. Structure of sown area in lubelskie voivodship	32
5. Sown area, yields and production of cereals in lubelskie voivodship	33
6. Sown area, yields and production of rape and turning rape in lubelskie voivodship ..	37
7. Potatoes production in lubelskie voivodship	39
8. Sugar beet production in lubelskie voivodship	40
9. Vegetables production in lubelskie voivodship	43
10. Pigs in lubelskie voivodship	47
11. Cattle in lubelskie voivodship	51
12. Sheep in lubelskie voivodship	55

Uwagi metodyczne

1. Dane o produkcji rolniczej opracowano **metodą rodzaju działalności**, co oznacza sumaryczne ujęcie produkcji roślinnej i zwierzęcej niezależnie od tego, do której sekcji gospodarki narodowej (według Polskiej Klasyfikacji Działalności) zaliczane są podmioty gospodarcze, które tę produkcję wytworzyły. W związku z wprowadzeniem od 2010 r. stopniowych zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **zmianie uległa definicja gospodarstwa rolnego**.
2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną. Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- a) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- b) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali: drzew owocowych, krzewów owocowych, szkółek sadowniczych i ozdobnych, warzyw i truskawek gruntowych, chmielu, tytoniu, kóz oraz dzikich zwierząt (np. dziki, sarny, daniele) utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (zgodnie z normami). Zgodnie z obowiązującą definicją, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali, w związku z tym dane z zakresu: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, plonów ziemiopłodów (bez warzyw gruntowych), pogłowia zwierząt gospodarskich oraz zużycia nawozów za 2010 r. zostały skorygowane w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji.

3. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.
 - a) **użytki rolne w dobrej kulturze** to użytki utrzymywane zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 III 2010 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. U. Nr 39, poz. 211) z późniejszymi zmianami – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe;
— **powierzchnia zasiewów** to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw

- zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny;
- **grunty ugorowane** to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone);
 - **uprawy trwałe** to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkólek (sady), szkólek drzew i krzewów ozdobnych, szkólek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami. Do **sadów** zaliczono grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi oraz szkółki drzew i krzewów owocowych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.;
 - **ogrody przydomowe** to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.
 - **łąki i pastwiska** są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu;
- b) **użytki rolne pozostałe** to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

4. **Globalna produkcja rolnicza** obejmuje:

- a) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- b) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach. W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) w latach 1999-2003 uwzględniono dopłaty bezpośrednie Agencji Rynku Rolnego do interwencyjnego skupu pszenicy i żyta, od 2004 r. naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw (m.in. uprawy chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

5. Przy ustalaniu produkcji rolniczej przyjęto:

- a) w cenach bieżących:
 - dla skupu, spożycia naturalnego oraz przyrostu pogłowia zwierząt gospodarskich – ceny skupu płacone przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych;
 - dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach;

- dla zużycia produkcyjnego i zapasów produktów roślinnych – ceny skupu pomniejszone o 5%;
 - b) w cenach stałych:
 - ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2014 r. – z lat 2013 i 2014.
6. **Wskaźniki cen globalnej i towarowej produkcji rolniczej** przedstawiają w sposób syntetyczny zmiany cen sprzedawanych produktów rolnych, tj. średnich cen skupu i cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach. Wskaźniki te oblicza się jako iloraz wskaźnika wartości i wskaźnika wolumenu, uzyskanych ze zbiorczych rachunków produkcji rolniczej, przy czym wskaźnik wartości obliczany jest jako stosunek poziomu produkcji wyrażonej w cenach bieżących w badanym okresie do poziomu tej produkcji w roku poprzednim, a wskaźnik wolumenu – w cenach stałych.
7. **Ceny skupu** są cenami przeciętnymi obliczonymi jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych skupionych w danym okresie przez podmioty gospodarcze prowadzące skup bezpośrednio od producentów. Prezentowane ceny skupu produktów rolnych pochodzą z badania miesięcznego (meldunek o skupie produktów rolnych realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej) i półrocznego (sprawozdawczość uwzględniająca korekty danych meldunkowych oraz skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł).
- Wskaźniki cen skupu obliczono w zakresie porównywalnym: dla miesięcy na bazie danych meldunkowych, w ujęciu półrocznym po uwzględnieniu korekt wynikających ze sprawozdawczości półrocznej.**
8. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych ok. 440 targowiskach. Przeciętne ceny miesięczne obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw; przeciętne ceny kwartalne, półroczne i roczne – jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach. Źródłem informacji o **cenach gruntów ornych w obrocie prywatnym** jest kwartalne badanie przeprowadzane w formie wywiadu przez ankiera z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego wylosowanego do reprezentacyjnych badań rolniczych. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen kwartalnych. Przeliczenia cen gruntów na żyto i żywiec rzeźny wieprzowy dokonano przy przyjęciu przeciętnych rocznych cen targowiskowych tych produktów. Wskaźniki cen skupu oraz cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
9. Wskaźniki **cen produktów rolnych sprzedawanych oraz cen towarów i usług zakupywanych przez gospodarstwa indywidualne w rolnictwie** obliczono przyjmując jako system wag strukturę sprzedaży produktów rolnych oraz zakupu towarów i usług z roku poprzedzającego rok badany. Wskaźniki cen produktów rolnych sprzedawanych

wyrażają zmiany średnich ważonych cen skupu i cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach. Wskaźniki cen towarów i usług zakupywanych wyrażają zmiany cen detalicznych towarów i usług zakupywanych na cele konsumpcyjne, bieżącej produkcji rolniczej i inwestycyjne. Jako system wag przyjęto w zakresie towarów i usług przeznaczonych na cele:

- a) konsumpcyjne – strukturę wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych rolników, uzyskaną z badania budżetów gospodarstw domowych;
- b) bieżącej produkcji rolniczej – strukturę zakupów dokonanych przez gospodarstwa indywidualne;
- c) inwestycyjne – strukturę wydatków pieniężnych ustaloną na podstawie danych o akumulacji, wynikającą z rachunków narodowych.

10. **Relacje cen detalicznych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu produktów rolnych** informują, jaką ilość produktu rolnego należy sprzedać, aby zakupić dany środek produkcji. Relacje cen obliczono przy przyjęciu przeciętnych cen miesięcznych, kwartalnych i rocznych.

11. **Wielkość produkcji roślinnej** obliczono na podstawie:

- a) wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych (w 2010 r. Powszechnego Spisu Rolnego) w zakresie powierzchni zasiewów;
- b) wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS;
- c) sprawozdań statystycznych (badanie pełne) z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.

12. Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemiopłodu zebranego z jednostki powierzchni (ha).

13. **Zboża**, jeżeli nie zaznaczono inaczej, to:

- a) zboża podstawowe: pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto;
- b) mieszanki zbożowe na ziarno;
- c) kukurydza na ziarno, gryka, proso i pozostałe zbożowe.

14. **Strączkowe na ziarno** to:

- a) konsumpcyjne (groch, fasola, bób i inne);
- b) pastewne (peluszka, wyka, bobik, łubin i inne).

15. Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

16. **Uprawy pastewne** obejmują:

- a) strączkowe pastewne;
- b) motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami;
- c) okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa i inne);
- d) oraz kukurydzę na pasze.

17. **Pozostałe uprawy** to: warzywa, truskawki, wysadki okopowych oraz inne, np. zioła.

18. Dane o **pogłowie zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych (w 2010 r. wyników Powszechnego Spisu Rolnego) oraz szacunków. Badania pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego prowadzone są 3-krotnie w roku – w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia, badania pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich – 2-krotnie w roku – według stanu w czerwcu i grudniu. Wskaźniki dynamiki liczone są w zakresie porównywalnym na bazie danych ze sprawozdawczości.
19. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową zwierząt rzeźnych oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcję żywca rzeźnego podaje się:
 - a) w tys. sztuk (liczba zwierząt rzeźnych);
 - b) w tys. ton:
 - „w wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem;
 - „w wadze poubojowej ciepłej” (wbc), tj. w przeliczeniu na mięso (masę mięsno-kostną) łącznie z tłuszczami i – jeżeli tak zaznaczono – z podrobami, za pomocą współczynników określających poubojową wydajność poszczególnych gatunków zwierząt.
20. Informacje o **skupie produktów rolnych** dotyczą ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów. Dane o skupie:
 - a) **zbóż**, jeżeli nie zaznaczono inaczej, dotyczą ziarna zbóż konsumpcyjnych, paszowych i siewnych z wyodrębnieniem zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi), pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa (łącznie z mieszankami zbożowymi) oraz pszenżyta;
 - b) **ziemniaków** – poza dostawami do punktów skupu, również dostaw do gorzelni, płatkarni i suszarni;
 - c) **żywca rzeźnego** (bydła, cieląt, trzody chlewnej, owiec, koni i drobiu) – dotyczą tylko zwierząt rzeźnych (łącznie z żywcem skupowanym na eksport) bez skupu zwierząt hodowlanych;
 - d) **trzody chlewnej** – nie obejmują prosiąt i warchlaków.
21. Dane o skupie produktów rolnych:
 - a) za okresy miesięczne dotyczą danych meldunkowych o ilości skupu realizowanego przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej;
 - b) za okresy półroczne w danych uwzględnia się korekty wynikające ze sprawozdawczości półrocznej obejmującej również skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł.
22. Informacje dotyczące warunków atmosferycznych (temperatury, opadów i usłonecznienia) opracowano w oparciu o dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej uzyskane z obserwacji i notowań prowadzonych na stacjach meteorologicznych.
23. Informacje o zaopatrzeniu rolnictwa w kwalifikowany materiał siewny podano na podstawie szacunków rzeczoznawców GUS.

24. Dane dotyczące **zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych i wapniowych** opracowane zostały na podstawie sprawozdawczości i wyników badań reprezentacyjnych (w 2010 r. Powszechnego Spisu Rolnego).
25. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2013/14 oznacza okres od 1 VII 2013 r. do 30 VI 2014 r.).
26. Dane za 2010 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników i zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r., według stanu w dniu 30 VI.
27. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
28. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem” lub mogą nie sumować się na 100%.

Dział I Wyniki badań - synteza

1. Warunki agrometeorologiczne

O wysokości plonów upraw rolnych w dużej mierze decydują warunki agrometeorologiczne, tj. temperatura powietrza, ilość i rozkład opadów atmosferycznych oraz nasłonecznienie. Czynniki te, oprócz środków produkcji stosowanych przez rolników, tj. między innymi zastosowanego materiału siewnego, środków ochrony roślin czy zastosowanych nawozów, wpływają na stan i rozwój roślin oraz terminowość wykonywanych prac polowych i zabiegów agrotechnicznych wykonywanych w poszczególnych etapach wegetacji roślin.

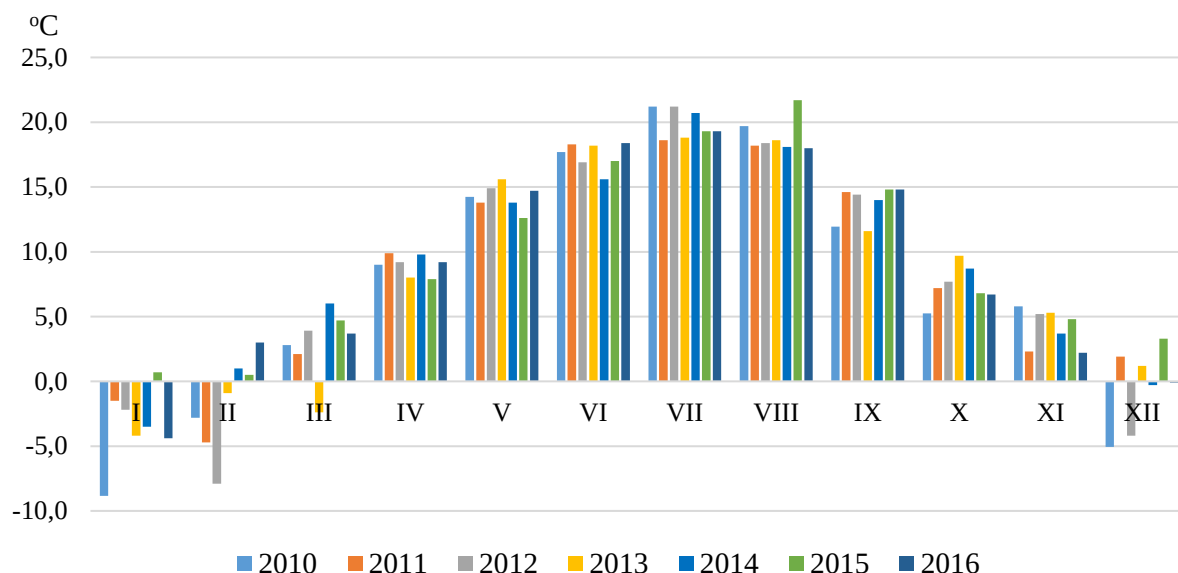
Sezon wegetacyjny 2016 r. charakteryzował się w miarę stabilną pogodą bez gwałtownych zjawisk ekstremalnych. Warunki termiczno-wilgotnościowe w okresie późnego lata i wczesnej jesieni 2015 r. były niekorzystne dla przygotowania pól pod zasiewy ozimin, a wysokie temperatury w sierpniu i brak opadów deszczu przyczyniły się do głębokiej suszy glebowej. Nietypowe warunki pogodowe zakłóciły terminowość siewu rzepaku. We wrześniu trwały wschody ozimin, a ostatnia dekada października przyniosła nocne przygruntowe przymrozki. Obserwowany nadal niedobór wody uniemożliwił wschodzącym roślinom pobór odpowiedniej ilości składników pokarmowych, czego główną oznaką były przebarwienia liści. Susza spowodowała zaburzenia we wzroście roślin i zawiązywaniu zawiązków na kolejny sezon wegetacyjny. Jednakże listopadowe opady przyniosły poprawę stanu ozimin.

Luty 2016 r. był dość ciepły z opadami deszczu, które pozytywnie wpłynęły na uwilgotnienie gleby. Stan przezimowania większości roślin oceniono na gorszym poziomie niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Przyczyniły się do tego warunki pogodowe jakie wystąpiły na przełomie grudnia 2015 r. i stycznia 2016 r. Po stosunkowo ciepłym końcu grudnia (temperatura dochodziła do +12°C) przyszły dość duże mrozy w styczniu (lokalnie do -20°C), które przy braku pokrywy śnieżnej spowodowały znaczne uszkodzenia ozimin. W marcu ruszyła wiosenna wegetacja roślin, a w połowie miesiąca rozpoczęto wysiewy wiosenne. Dość obfite opady najpierw deszczu ze śniegiem, a później deszczu poprawiły warunki wilgotnościowe gleby, a średnia temperatura dobową na poziomie ok. 4°C sprzyjała wegetacji ozimin oraz wiosennym pracom polowym. Najlepiej przezimowało żyto, zaś najgorzej jęczmień (ok. 70% powierzchni zasiewów nadawała się do zaorania).

Kwiecień był miesiącem dość ciepłym z dostateczną ilością opadów deszczu, a warunki pogodowe sprzyjały wykonywaniu prac polowych. Jednakże przygruntowe przymrozki w ostatniej dekadzie miesiąca spowodowały zahamowanie wzrostu roślin i negatywnie wpłynęły na kwitnienie drzew i krzewów owocowych. Stan upraw ozimych oceniono na gorszym poziomie niż w roku poprzednim, a ponadto zaobserwowano choroby grzybowe (rdza i mączniak).

Maj 2016 r. pod względem pogody był nieco podobny do poprzedniego miesiąca, jednakże duża ilość opadów deszczu, które miejscami były gwałtowne łącznie z gradobiciem, poczyniły szkody w uprawach. Nadal występowały choroby grzybowe (mączniak prawdziwy, septorioza paskowa) oraz nasiliło się występowanie szkodników (skrzypionki zbożowej i mszyc).

Wykres 1. Średnia temperatura powietrza w województwie lubelskim.

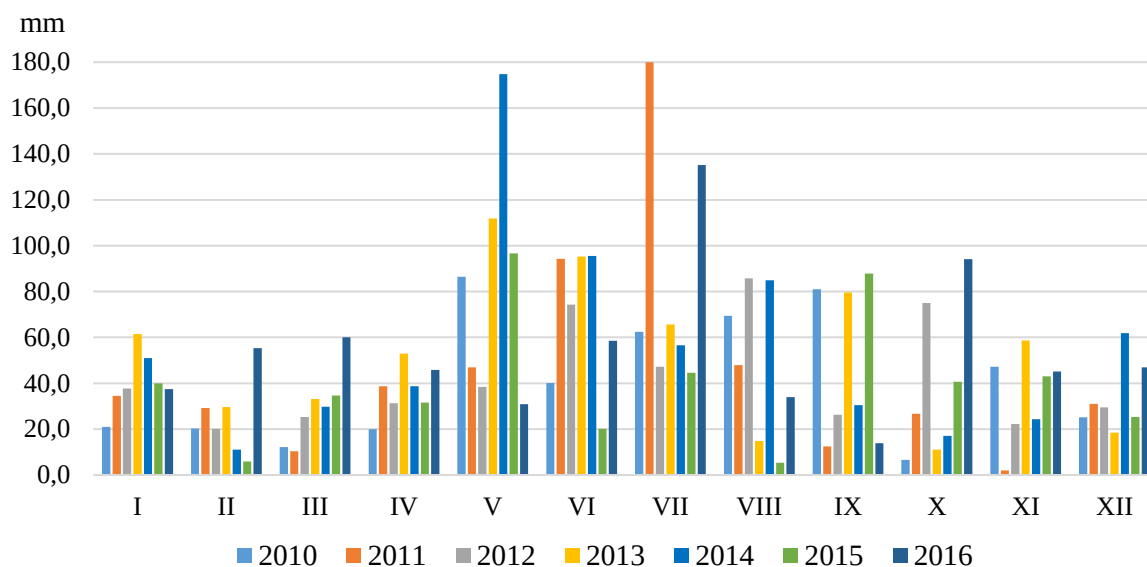
W czerwcu wilgotność gleby była niedostateczna, a temperatura w ciągu miesiąca dość wysoka. Występujące lokalnie gwałtowne opady deszczu z gradobiciem i silnym wiatrem uszkodziły plantacje rzepaku, zbóż i upraw sadowniczych.

Lato 2016 r. było ciepłe o dość częstych opadach deszczu. Warunki pogodowe panujące pod koniec lipca umożliwiły rozpoczęcie żniw. Sierpień natomiast przyniósł zarówno upały jak i gwałtowne zmiany pogody poprzez burze i trąby powietrzne po gradobiciu, co przyczyniło się do częstego przerywania prac żniwnych, a zboża pozostające na polach mokły i porastały. Spowodowało to obniżenie jakości zebranych zbóż, jak i niższe plony w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Podobnie rośliny oleiste przyniosły niższy plon na skutek złego przezimowania.

Wrzesień charakteryzował się bardzo ciepłą i słoneczną pogodą z niewielkimi opadami deszczu. Sprzyjało to prowadzeniu prac polowych związanych ze zbiorem ziemniaków, soi na ziarno i kukurydzy na kiszonkę. Rolnicy wysiali również większość ozimin, pomimo niedostatecznej wilgotności gleby. Wschody ozimin oceniono na dość dobrym poziomie, jednakże ciepła pogoda sprzyjała występowaniu szkodników, między innymi mszyc na zbożach i śmietki kapuszcianej na rzepaku. Pod koniec września rozpoczęła się kampania buraczana.

Kolejny miesiąc był dość chłodny z dużą ilością opadów deszczu, które utrudniały prowadzenie jesiennych prac polowych oraz zbiory kukurydzy na ziarno i roślin okopowych. Pod koniec miesiąca wystąpiły nocne przygruntowe przymrozki, które jednak nie miały większego wpływu na stan roślin ozimych i oceniono je na dość dobrym poziomie.

Wykres 2. Średnia suma opadów atmosferycznych w województwie lubelskim.

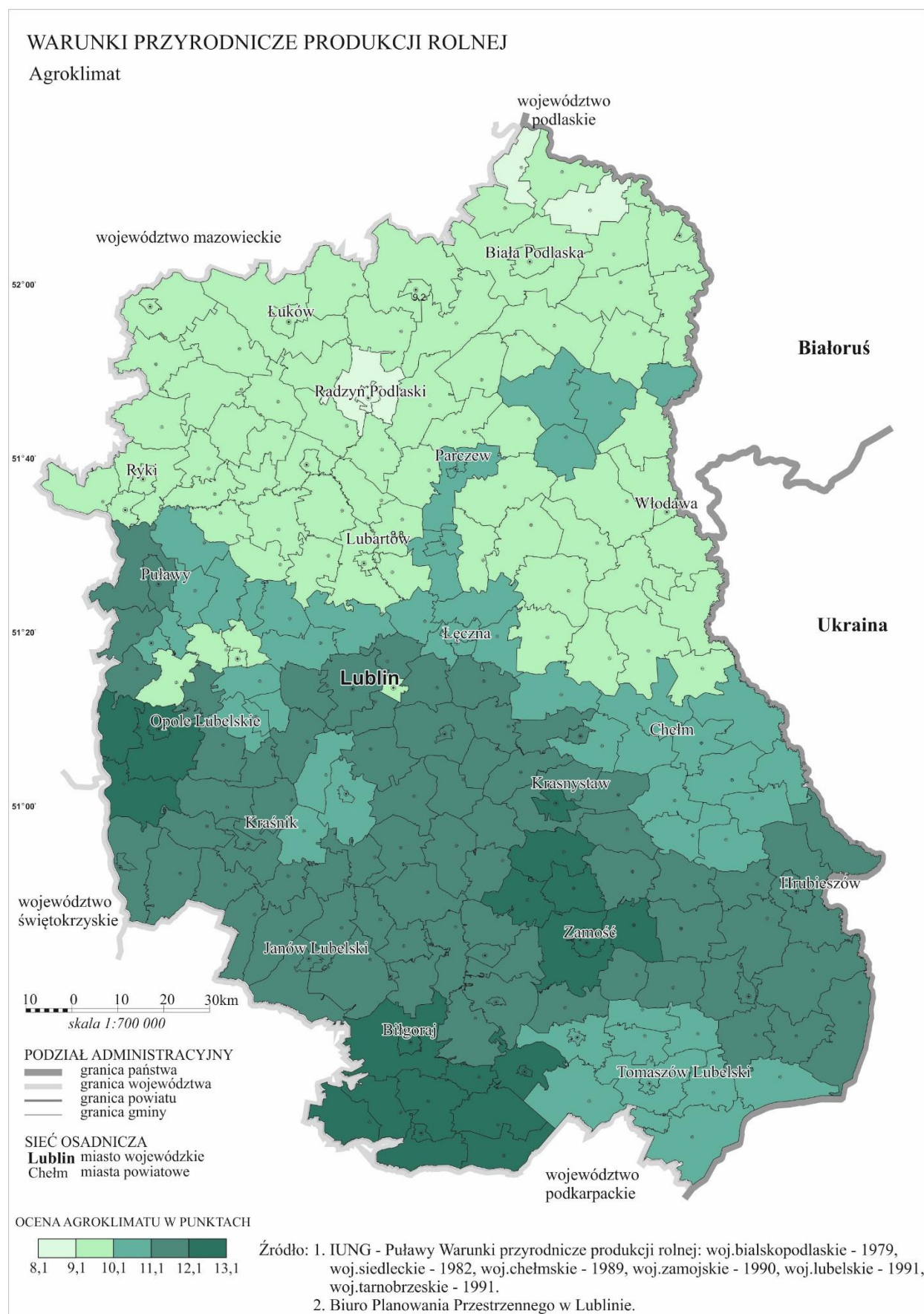

Listopad podobnie jak październik był dość chłodny z dużą ilością opadów. Na początku miesiąca padał deszcz, a pod koniec śnieg, który przyniósł również ujemne temperatury w ciągu dnia. Takie warunki atmosferyczne uniemożliwiły dalsze prowadzenie orki zimowych. Stan ozimin wysianych w optymalnych terminach oceniono na dość dobry.

Przestrzenne zróżnicowanie agroklimatu województwa lubelskiego przedstawia mapa 1 (str. 18). W celu oceny agroklimatu Polski posłużono się skalą 15-sto punktową, gdzie 15 oznacza klimat najkorzystniejszy dla rolnictwa. W województwie lubelskim rozpiętość punktowa dla gmin sięga od 8,8 do 13,0 pkt. Najlepszym agroklimatem charakteryzuje się część południowo-zachodnia województwa, zaś najgorszym północno-wschodnia.¹

¹ Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.

Mapa 1

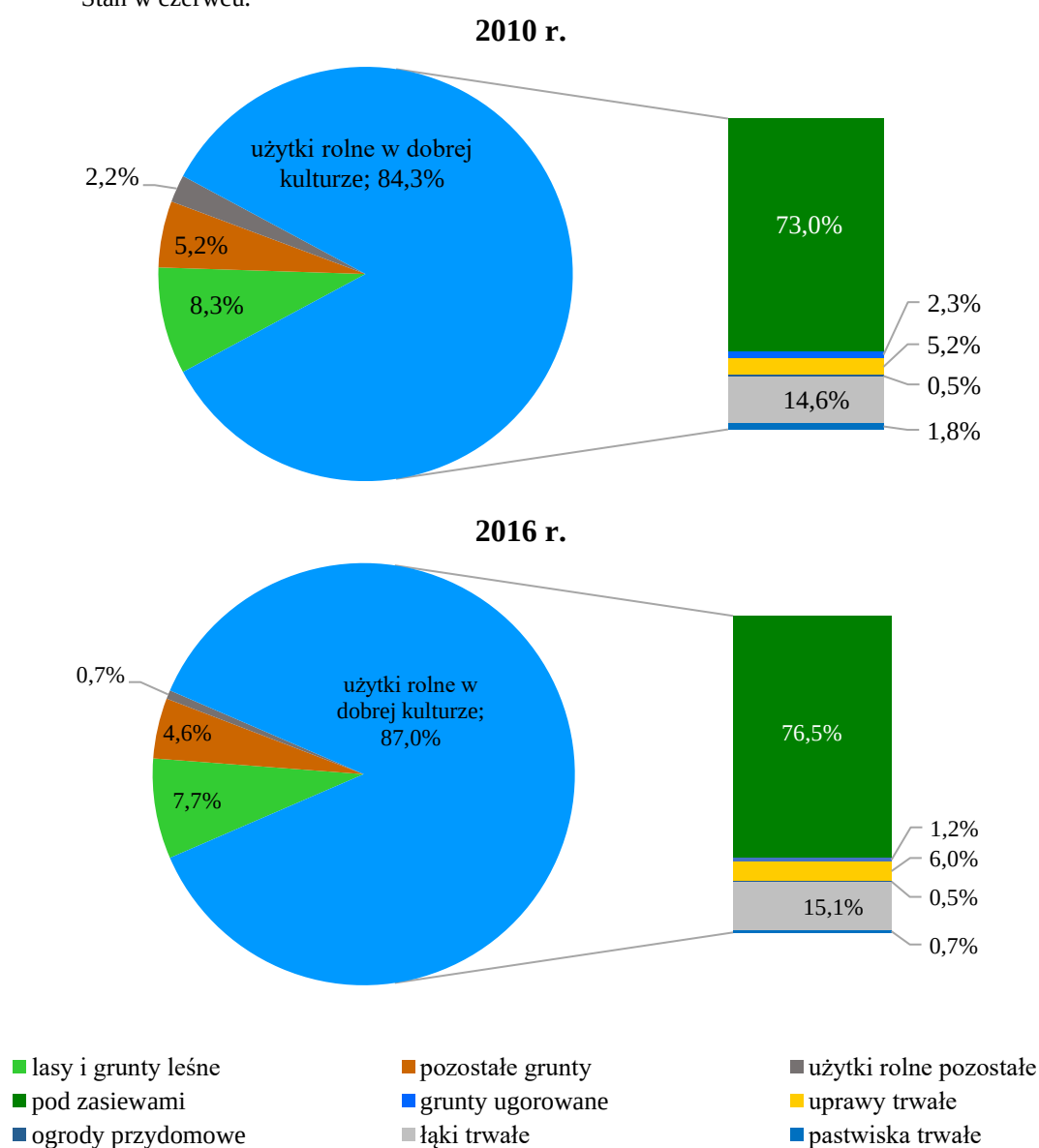

2. Użytkowanie gruntów

Powierzchnia geodezyjna województwa lubelskiego² według stanu na dzień 1 stycznia 2016 r. wynosiła 2 512 246 ha, z tego użytki rolne stanowiły 70,9%, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 23,3%, grunty pod wodami 0,8%, grunty zabudowane i zurbanizowane 3,9%, użytki ekologiczne 0,2%, nieużytki 0,9% i tereny różne 0,1%. Powierzchnia województwa lubelskiego stanowiła 8,0% ogólnej powierzchni kraju. Pod względem powierzchni województwo zajmowało 3. miejsce w kraju, po województwie mazowieckim i wielkopolskim.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim.

Stan w czerwcu.

² Źródło: Dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii według ewidencji gruntów (Dz. U. z 2001 r. Nr 38, poz. 454 z późniejszymi zmianami).

W 2016 r. **powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych** w województwie lubelskim według stanu na dzień 1 czerwca 2016 r. wynosiła 1 415,5 tys. ha i była mniejsza w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,0%, zaś w stosunku do 2010 r. zwiększyła się o 0,9%. Użytki rolne stanowiły 87,7% ogólnej powierzchni gruntów rolnych w województwie. W porównaniu z 2015 r. ich udział obniżył się o 0,2 p.proc, a w stosunku do 2010 r. wzrósł o 1,2 p.proc. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia użytków rolnych wynosiła 1 380,1 tys. ha i była mniejsza o 1,9% w stosunku do 2015 r., natomiast większa o 2,9% w porównaniu z 2010 r.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w 2016 r. wyniosła 1 404,7 tys. ha i stanowiła 99,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych, przy czym w stosunku do 2015 r. jak i do 2010 r. ich udział w powierzchni użytków rolnych ogółem wzrósł odpowiednio o 0,1 p.proc. i o 1,7 p.proc. Jednocześnie zanotowano spadek powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w 2016 r. o 1,8% w porównaniu z 2015 r., natomiast wzrost o 4,1% w stosunku do 2010 r. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wyniosła 1 370,0 tys. ha i była mniejsza o 1,8% w stosunku do 2015 r., zaś większa o 4,7% w porównaniu z 2010 r.

Największy udział w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze stanowiły grunty pod zasiewami (2016 r. – 76,5%, 2015 r. – 77,1%, 2010 r. – 74,8%) i łąki trwałe (2016 r. – 15,1%, 2015 r. – 14,7%, 2010 r. 15,0%). Powierzchnia gruntów **pod zasiewami** zmniejszyła się o 2,7% w stosunku do 2015 r., zaś zwiększyła o 6,4% w porównaniu z 2010 r. Natomiast **łąk trwałych** zwiększyła się w porównaniu z 2015 r. jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 1,3% i o 5,0%. Podobną tendencję zaobserwowano w odniesieniu do gospodarstw indywidualnych.

Powierzchnia gruntów ugorowanych w 2016 r. zwiększyła się o 67,4% w porównaniu z 2015 r., zaś zmniejszyła się o 48,7% w stosunku do 2010 r. i wyniosła 16,3 tys. ha. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia tych gruntów wyniosła 16,0 tys. ha i była większa o 68,5% w stosunku do 2015 r., natomiast mniejsza o 48,2% w porównaniu z 2010 r.

Tabl. 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim.

Stan w czerwcu.

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	
	w liczbach bezwzględnych			2015 = 100
Powierzchnia ogólna gruntów w tys. ha	1 599,7	1 643,8	1 614,4	98,2
w tym użytki rolne	1 383,1	1 444,0	1 415,5	98,0
w tym w dobrej kulturze	1 348,7	1 432,1	1 404,7	98,1
w tym w gospodarstwach indywidualnych	1 548,8	1 598,8	1 573,1	98,4
w tym użytki rolne	1 341,5	1 406,2	1 380,1	98,1
w tym w dobrej kulturze	1 309,0	1 395,4	1 370,0	98,2

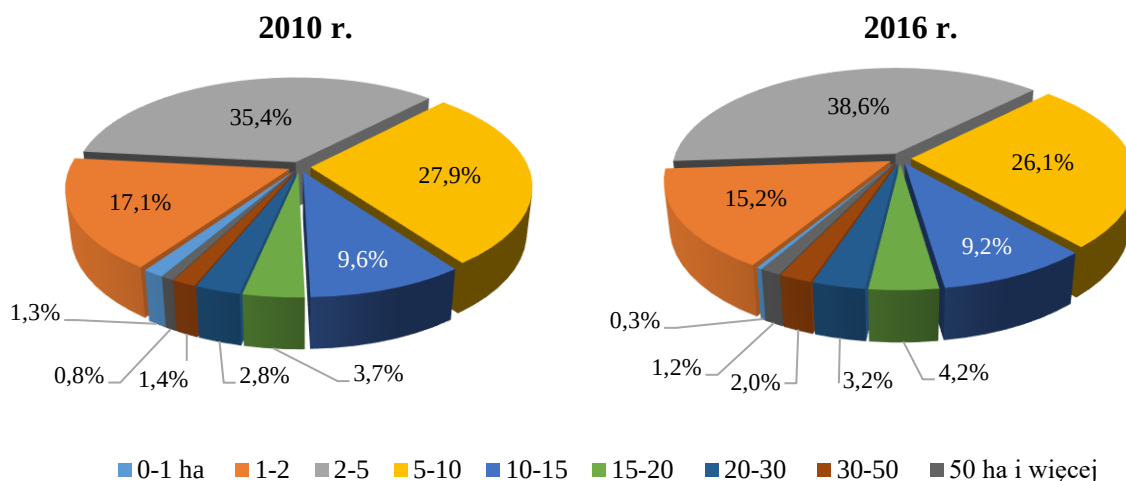
W 2016 r. w województwie lubelskim było 177,9 tys. **gospodarstw rolnych** posiadających użytki rolne, w tym 177,7 tys. **gospodarstw indywidualnych**. W stosunku do 2015 r. obniżyła się liczba gospodarstw rolnych o 1,4%, a w porównaniu z 2010 r. o 5,5%. W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych 80,2% stanowiły gospodarstwa małe o powierzchni od 1 do 10 ha, przy czym ich liczba w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 1,1 p.proc, natomiast w stosunku do 2010 r. obniżyła się o 1,5 p.proc. W tej grupie najczęściej było gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha (46,4 tys.), jednak w porównaniu z 2015 r. odnotowano ich spadek o 4,4%, a w stosunku do 2010 r. o 11,6%.

Tabl. 2. Liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	
	w liczbach bezwzględnych			2015 = 100
Liczba gospodarstw rolnych w tys.	188,3	180,5	177,9	98,6
w tym gospodarstwa indywidualne	188,1	180,3	177,7	98,6

Udział gospodarstw większych obszarowo (o powierzchni ponad 10 ha) wynosił 19,8% i gospodarstwa te dysponowały największym arealem użytków rolnych – 824,4 tys. ha, czyli 58,2% ogółu użytków rolnych. W porównaniu z 2015 r. ich liczba obniżyła się o 2,7%, zaś w stosunku do 2010 r. wzrosła o 5,1%.

Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego powyżej 1 ha użytków rolnych w 2016 r. wyniosła 8,0 ha, przy czym powierzchnia ta wzrosła w porównaniu z 2015 r. o 0,1 ha, zaś z 2010 r. o 0,8 ha.

Tabl. 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim. Stan w czerwcu.

Stan w 2016 r.

Wyszczególnienie	2015	2016	
	w ha		2015 = 100
OGÓŁEM			
Grupy obszarowe użytków rolnych ogółem			
Ogółem	8,00	7,96	99,4
Poniżej 1 ha	0,72	0,67	92,8
1 – 2	1,53	1,45	94,9
2 – 5	3,30	3,28	99,6
5 – 10	7,01	7,04	100,4
10 – 15	12,02	12,07	100,4
15 – 20	17,04	16,99	99,7
20 – 50	28,71	29,41	102,4
Powyżej 50	100,77	103,60	102,8
w tym gospodarstwa indywidualne			
Grupy obszarowe użytków rolnych ogółem			
Ogółem	7,80	7,77	99,6
Poniżej 1 ha	0,72	0,67	92,7
1 – 2	1,53	1,45	94,9
2 – 5	3,30	3,28	99,5
5 – 10	7,01	7,04	100,4
10 – 15	12,02	12,07	100,4
15 – 20	17,04	16,99	99,7
20 – 50	28,69	29,38	102,4
Powyżej 50	89,30	92,07	103,1

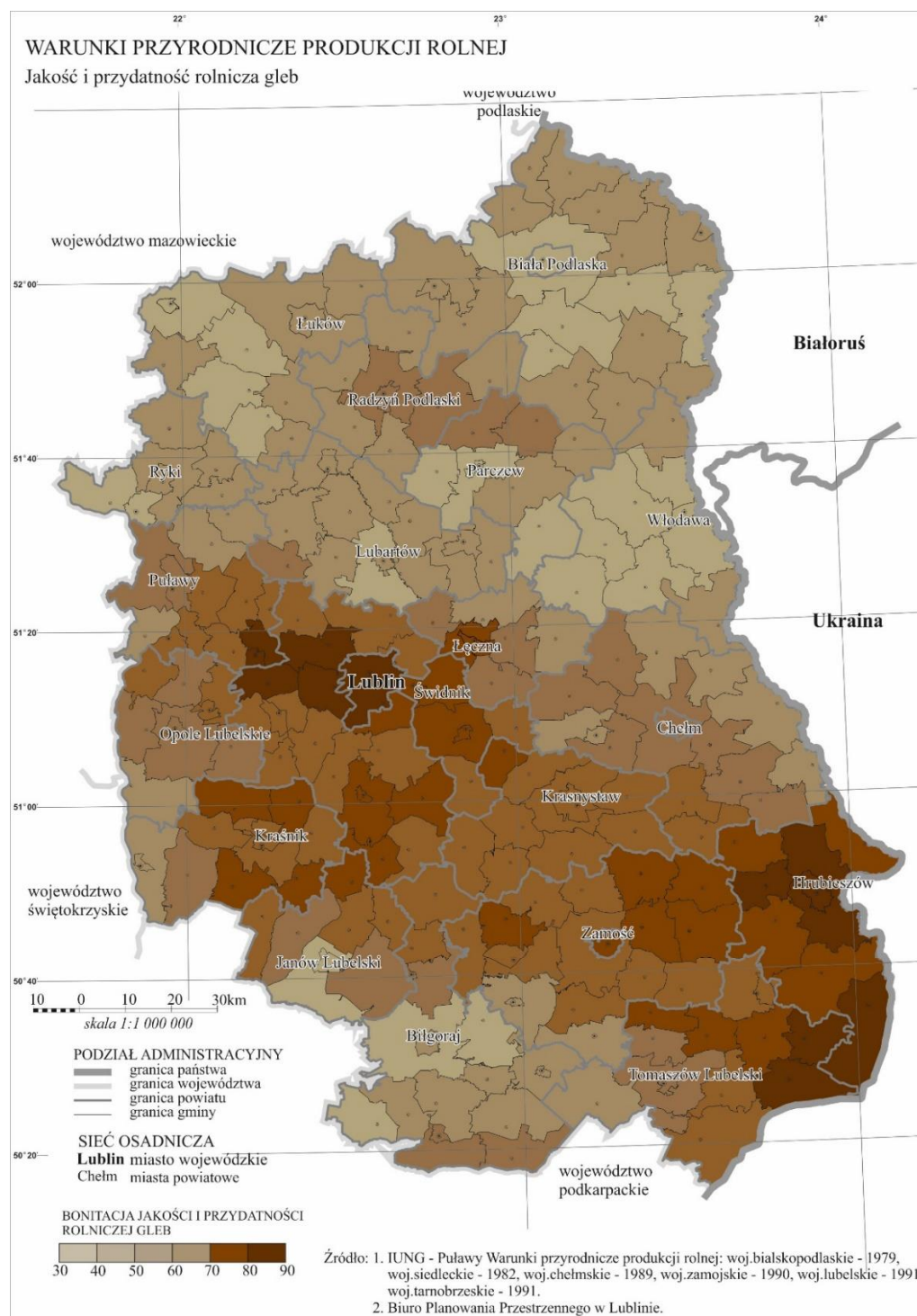
Potencjał przyrodniczy województwa lubelskiego jest znacznie korzystniejszy w porównaniu z innymi regionami w kraju. Największy wpływ na wysokość plonów roślin uprawnych uzyskiwanych przez rolników ma jakość i przydatność rolnicza gleb. Jakość gleb dla Polski oceniono w skali 100 punktowej, a gminy województwa lubelskiego charakteryzują się znaczną rozbieżnością punktową od 30 do 90 punktów, co przedstawia mapa 2 (str. 23). Najlepsze gleby znajdują się w powiecie lubelskim w okolicach Nałęczowa oraz w powiecie hrubieszowskim, najgorsze zaś w powiecie włodawskim, bialskim, w okolicach Parczewa, Lubartowa, Biłgoraja i wschodniej części powiatu łukowskiego i janowskiego.

Ogólną ocenę warunków przyrodniczych produkcji rolnej można dokonać na podstawie wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, która zgodnie z metodyką opracowaną przez Zakład Gleboznawstwa, Erozji i Ochrony Gruntów IUNG w Puławach w 2004 r., obejmuje:

- jakość gleb ocenianą w skali 100 punktowej;
- warunki wodne oceniane w skali 5-cio punktowej;
- agroklimat oceniany w skali 15-sto punktowej;
- rzeźbę terenu ocenianą w skali 5-cio punktowej.

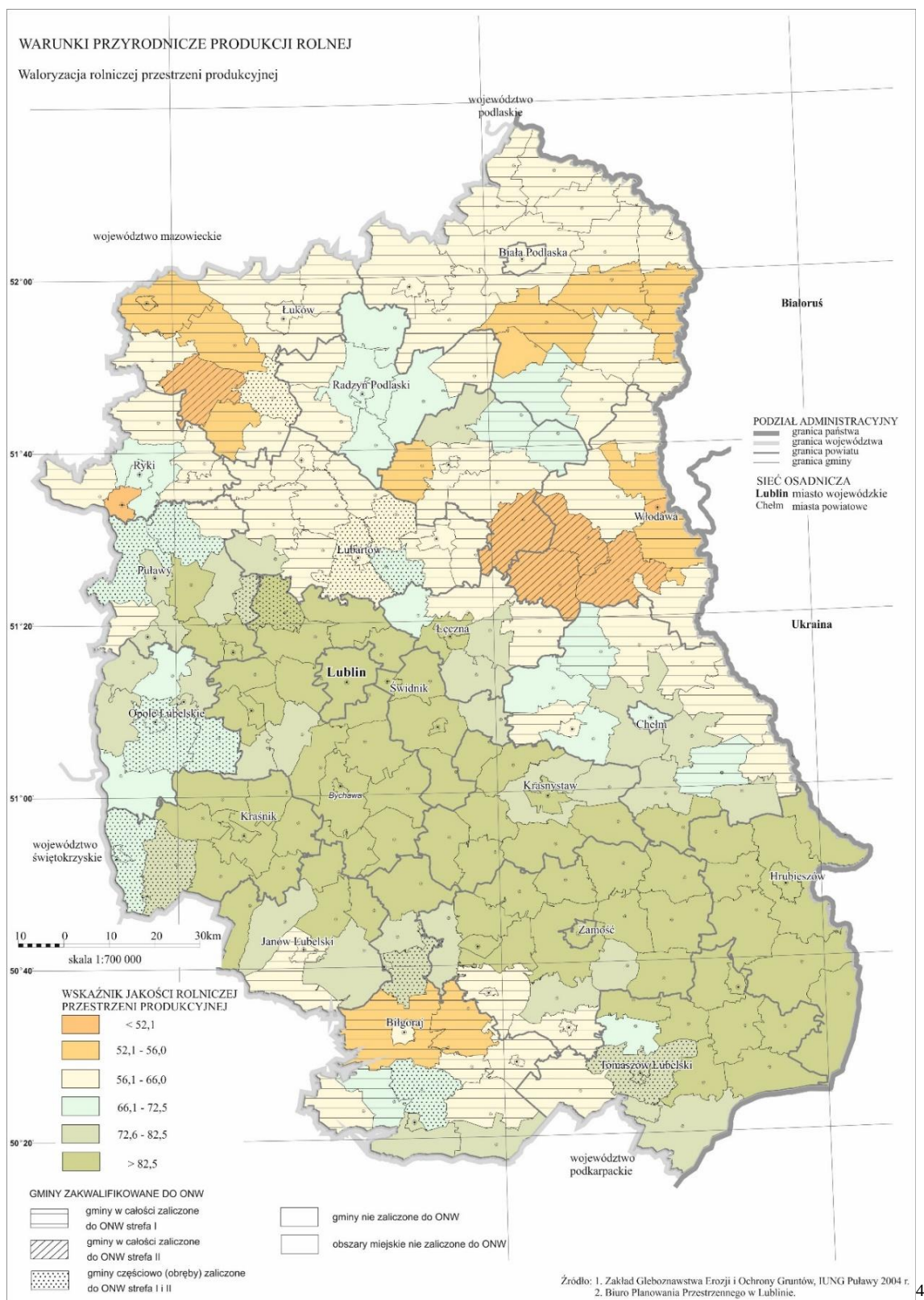
Suma uzyskanych punktów z wyżej wymienionych obszarów stanowi ogólny wskaźnik wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla województwa lubelskiego wyniósł 74,1 pkt. (był jednym z najwyższych w kraju, po województwach opolskim – 81,4 pkt. i dolnośląskim 74,9 pkt.), a jego zróżnicowanie w poszczególnych gminach województwa przedstawia mapa 3 (str. 24).³ Dla Polski wskaźnik ten wyniósł 66,6 pkt.

Mapa 2

³ Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.

Mapa 3

⁴ ONW – Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarczych – sposób i kryteria wydzielenia tych obszarów przyjęty w Polsce został uzgodniony z Komisją Europejską i opiera się na kryteriach demograficznych oraz waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, za pomocą mierzalnych wskaźników charakteryzujących jakość gleb, stosunki wodne, rzeźbę terenu oraz klimat. Źródło: <http://www.lfa.iung.pulawy.pl/list.html>.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 17 października do 30 listopada 2016 roku prowadziła wypłatę zaliczek na poczet dopłat bezpośrednich za 2016 rok. Zaliczki te miały na celu złagodzenie skutków trudnej sytuacji na rynkach rolnych, zwłaszcza na rynku mleka, owoców i warzyw oraz na rynku wieprzowiny. Natomiast płatności końcowe za 2016 r. wypłacane są od 1 grudnia 2016 roku.⁵

Płatności bezpośrednie stały się ważnym instrumentem Wspólnej Polityki Rolnej⁶, który jest odpowiedzialny za:

- wsparcie i stabilizację dochodów rolniczych,
- utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, zgodnej z wymogami środowiska,
- rekompensowanie kosztów związanych z wypełnianiem wymogów wspólnotowych związanych z realizacją pozaprodukcyjnych dóbr publicznych,
- zapewnienie równych warunków konkurencji w ramach jednolitego rynku rolno-spożywczego,
- pomoc w realizacji nowych celów, związanych z ochroną zasobów naturalnych, zmianami klimatycznymi, gospodarką wodną, różnorodnością biologiczną oraz energią odnawialną.⁷

Wiosną 2016 roku (według stanu na dzień 31 maja 2017 r.) w województwie lubelskim wnioski o przyznanie płatności obszarowych złożyło 174,8 tys. rolników, co stanowiło 12,9% wniosków złożonych w kraju. W porównaniu z 2015 r. liczba tych wniosków obniżyła się o 0,5%, a w stosunku do 2010 r. o 2,1%

W 2016 r. (według stanu na dzień 31 maja 2017 r.) w województwie lubelskim Agencja wydała 174,0 tys. decyzji o przyznaniu płatności obszarowych, co stanowiło 13,1% decyzji wydanych w Polsce. W porównaniu z 2015 r. liczba tych decyzji obniżyła się o 0,7%, a w 2010 r. o 2,6%.

W 2016 r. (według stanu na dzień 31 maja 2017 r.) decyzje wydane o przyznaniu płatności obszarowych stanowiły 99,5% ogółu złożonych wniosków (w kraju 98,4%). W porównaniu z 2015 r. liczba ta obniżyła się o 0,2 p.proc, zaś z 2010 r. o 0,3 p.proc.

Kwota zrealizowanych płatności w ramach jednolitych płatności obszarowych w ramach kampanii 2016 r. w województwie lubelskim według stanu na dzień 31 maja 2017 r. wynosiła

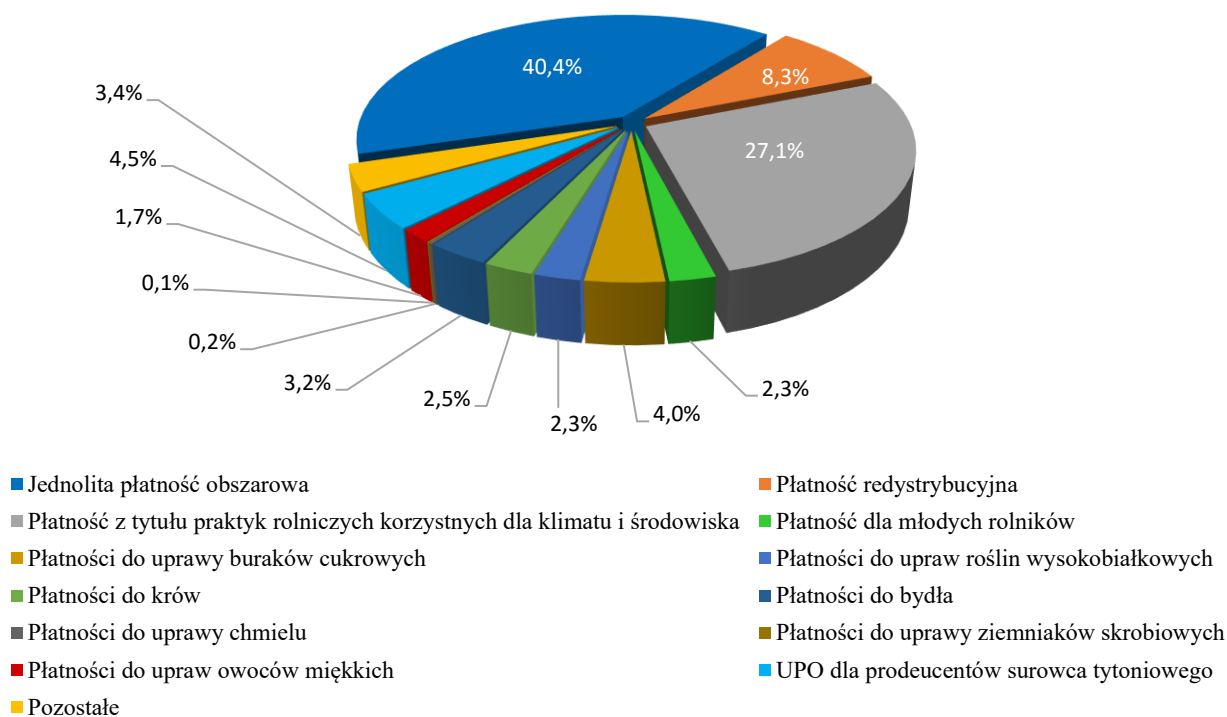
⁵ Źródło: Strona internetowa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (<http://www.arimr.gov.pl/aktualnosci/artykuly/963-mld-zl-zaliczek-wyplacila-arimr-w-ramach-doplat-bezposrednich-za-2016-r-kopiuj-1.html>).

⁶ Początki Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) przypadają na 1962 r., kiedy zaczęła oficjalnie funkcjonować. Jednakże jej cele zostały zapisane znacznie wcześniej w Traktacie Rzymskim w 1957 r., który włączył WPR do wspólnego rynku Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG). Obecnie WPR służy budowaniu zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. (Źródło: Strona internetowa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wspolna-polityka-rolna/czym-jest-wspolna-polityka-rolna.html>).

⁷ Źródło: Strona internetowa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Platnosci-bezposrednie>).

616,7 mln zł, co stanowiło 10,0% całości kwot zrealizowanych w Polsce. Przy czym Agencja miała czas do 30 czerwca 2017 r. na wypłatę w/w płatności za 2016 r.

Wykres 5. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich w ramach kampanii 2016 r. w województwie lubelskim.
Stan na dzień 31 maja 2017 r.

Źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

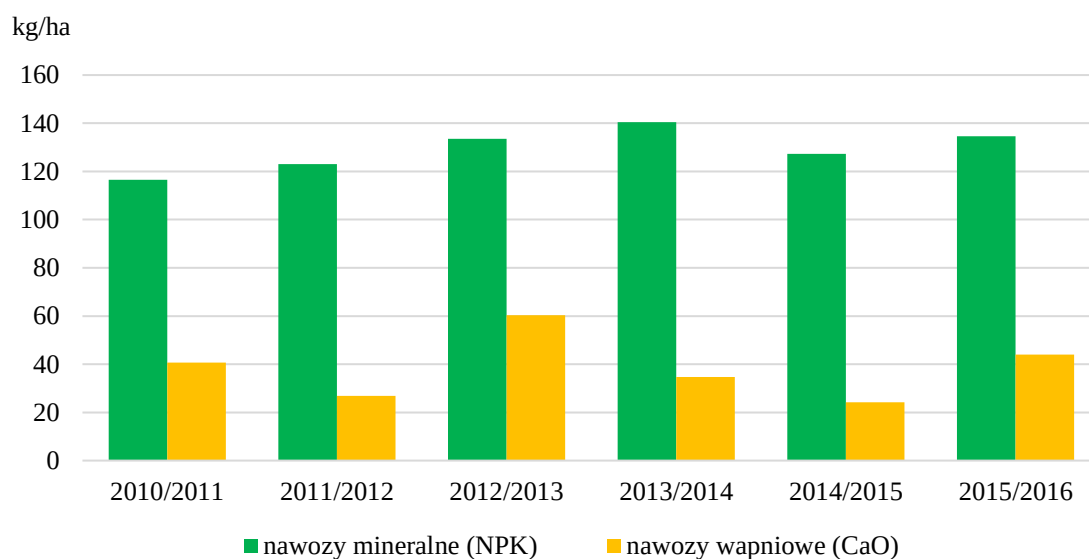
3. Środki produkcji w rolnictwie

Wyniki produkcji roślinnej w rolnictwie uzależnione są w głównej mierze od warunków agrometeorologicznych, jak również od zastosowanych nawozów, środków ochrony roślin oraz zastosowanego materiału siewnego. Wielkość nakładów poniesionych przez rolnika na zakup tych środków w dużej mierze decyduje o wysokości osiągniętego dochodu.

W roku gospodarczym 2015/16 zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 134,6 kg i w stosunku do okresu poprzedniego zwiększyło się o 5,7%, a do 2009/10 r. o 27,0% (w kraju odpowiednio o 7,9% i o 11,5%). Podobnie zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych wzrosło w porównaniu z poprzednim okresem, jak i 2009/10 r. odpowiednio o 81,8% i o 60,6% (w kraju odpowiednio o 79,5% i 75,9%).

W badanym okresie rolnicy zużyli 190,6 tys t. nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, czyli więcej o 3,7% niż w poprzednim roku gospodarczym.

Wykres 6. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie lubelskim.

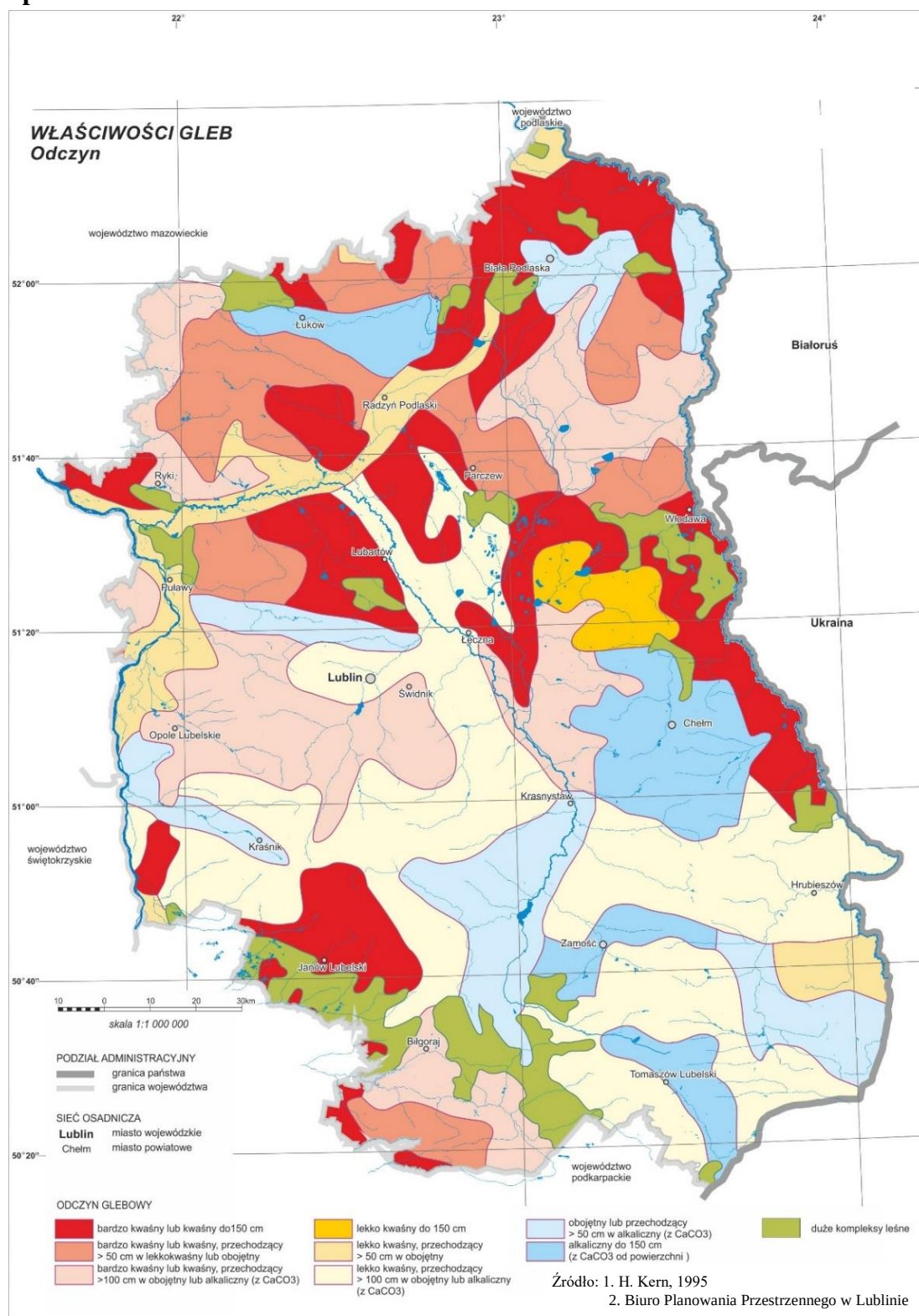
Poziom zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w badanym roku gospodarczym wzrósł zarówno w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego jak i do roku 2009/10 odpowiednio o 5,7% i o 24,8% i wyniósł 135,7 kg (w kraju odpowiednio o 7,8% i o 9,5%). Podobnie wzrosło zużycie nawozów wapniowych w obydwu w/w okresach odpowiednio o 82,0% i o 58,0% (w kraju odpowiednio o 79,4% i o 72,9%). Wzrost zużycia nawozów miał pośredni wpływ na zwiększenie się plonów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, które w województwie lubelskim wzrosły o 9,4% i wyniosły 40,7 dt/ha.

Województwo lubelskie pod względem zużycia nawozów mineralnych w kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zajęło 8. miejsce w kraju, zaś wapniowych 10. Najwięcej nawozów mineralnych zużyto w województwie opolskim (204,1 kg/ha) i kujawsko-

pomorskim (179,8 kg/ha), natomiast wapniowych w województwie wielkopolskim (211,5 kg/ha) i opolskim (137,5 kg/ha).

Z danych Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej wynika, że w województwie lubelskim przeważają gleby o odczynie kwaśnym z pH 4,6-5,5 i stanowią one 26% gleb z przebadanej próby oraz gleby lekko kwaśne z pH 5,6-6,5, które stanowią 25%.

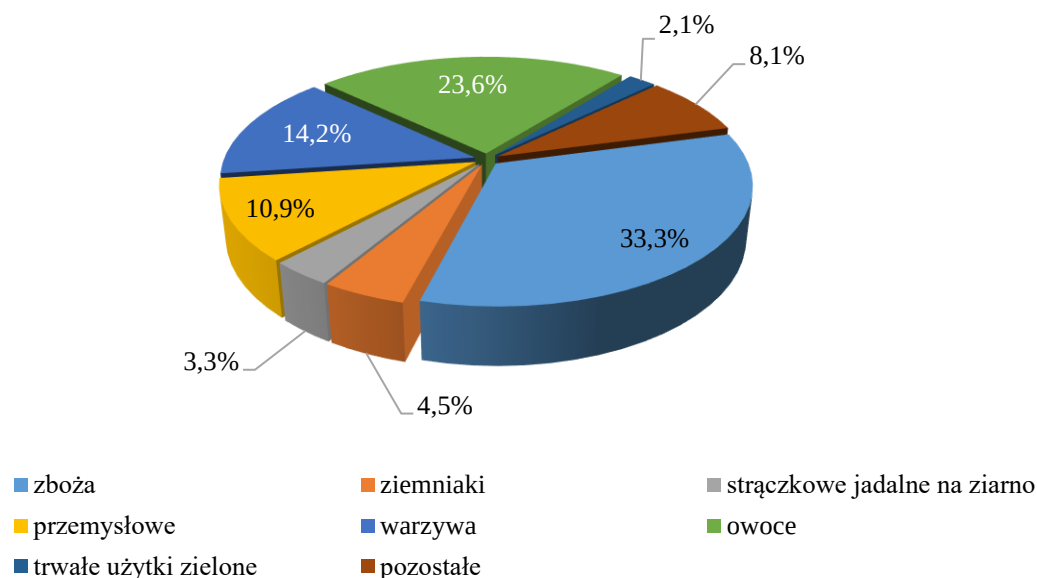
Mapa 4

4. Produkcja rolnicza

Wartość rolniczej produkcji globalnej w cenach stałych w 2015 r., w porównaniu z 2014 r., obniżyła się o 6,0%, co było wynikiem spadku wartości produkcji roślinnej o 12,5%. Wartość produkcji zwierzęcej w tym okresie wzrosła o 9,2%.

Wykres 7. Struktura globalnej produkcji roślinnej w województwie lubelskim w 2015 r.

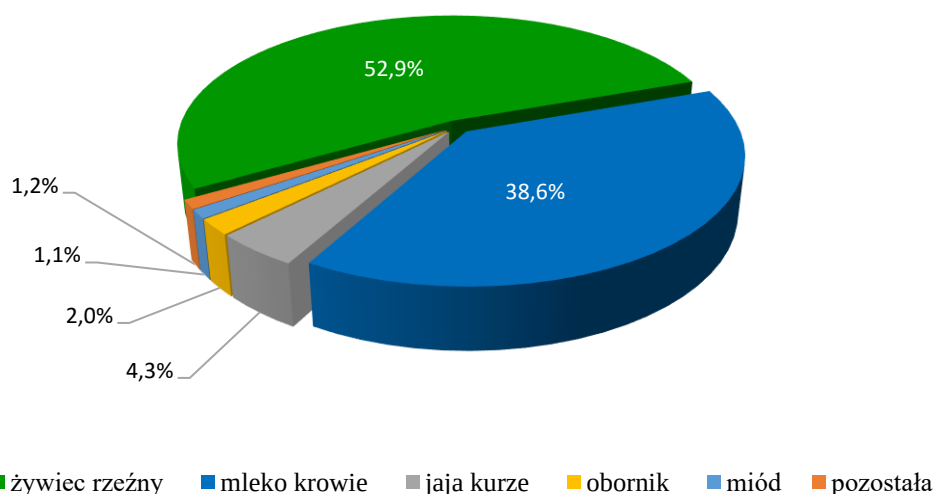
Największy udział w produkcji roślinnej stanowiły zboża (33,3%) oraz owoce (23,6%). W stosunku do 2014 r. udział zbóż wzrósł o 1,0 p.proc., a owoców o 1,8 p.proc. W globalnej produkcji zwierzęcej największy udział miał żywiec rzeźny 52,9% (w tym wieprzowy 51,4%) i mleko krowie 38,6%. W porównaniu z 2014 r. udział żywca rzeźnego obniżył się o 1,3 p.proc, zaś mleka krowiego wzrósł o 1,2 p.proc.

W analizowanym roku udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 8,3% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 3. miejsce w kraju po województwie wielkopolskim (udział w globalnej produkcji krajowej 17,2%) i mazowieckim (16,8%). Na ostatnim miejscu znalazło się województwo lubuskie z udziałem 2,2%. W 2015 r. produkcja globalna na 1 ha użytków rolnych w kraju zmniejszyła się o 9,0% w porównaniu z poprzednim rokiem.

W 2015 r. wartość produkcji końcowej w województwie lubelskim, w porównaniu z poprzednim rokiem, była niższa o 7,5%, a przyczynił się do tego przede wszystkim spadek produkcji roślinnej o 17,0%, pomimo wzrostu produkcji zwierzęcej o 9,4%. Produkcja roślinna stanowiła 57,4% wartości końcowej, a zwierzęca 42,7%. Pomimo iż produkcja zwierzęca stanowiła mniejszy udział w produkcji końcowej to w porównaniu z 2014 r. zaobserwowano wzrost jej udziału o 6,5 p.proc., przy jednoczesnym spadku udziału produkcji roślinnej o 6,5 p.proc.

Pod względem produkcji końcowej województwo lubelskie zajęło 4. miejsce w kraju z udziałem 7,8%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie z udziałem 17,8%, zaś na ostatnim województwo podkarpackie z udziałem 2,1% w krajowej produkcji końcowej.

Wykres 8. Struktura globalnej produkcji zwierzęcej w województwie lubelskim w 2015 r.

W 2015 r. wartość produkcji towarowej ogółem obniżyła się o 4,3%, co spowodowane było niższą niż przed rokiem produkcją roślinną, której spadek wyniósł 12,0%. Produkcja zwierzęca natomiast wzrosła o 8,5%, a jej udział w wartości produkcji towarowej ogółem wyniósł 42,5% i był wyższy w porównaniu z 2014 r. o 5,0 p.proc. Natomiast udział produkcji roślinnej wyniósł 57,5% i w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się o 5,0 p.proc.

Pod względem produkcji towarowej województwo lubelskie zajęło 5. miejsce w kraju z udziałem 7,7%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie z udziałem 18,6% w krajowej produkcji towarowej, zaś na ostatnim województwo podkarpackie z udziałem 1,9%.

5. Produkcja roślinna

W 2016 r. w województwie lubelskim uzyskano wyższe plony w produkcji roślinnej niż rok wcześniej, co spowodowane było między innymi korzystnym wpływem warunków atmosferycznych w okresie wegetacji. Pomimo zmniejszenia powierzchni uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, uzyskano wyższe plony niż przed rokiem. Zbiory rzepaku i rzepiku zwiększyły się w porównaniu z 2015 r. Wzrost zbiorów ziemniaków był wynikiem dobrej aury i pomimo zmniejszonej powierzchni upraw plony uzyskane z 1 ha były wyższe niż w roku poprzednim.

Korzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w omawianym roku miały przede wszystkim:

- wczesna wiosna, która umożliwiła przeprowadzenie, już na początku marca, pierwszych siewów i wydłużyła wegetację upraw, w tym zbóż jarych oraz sprzyjała wegetacji ozimin;
- ciepła wczesna jesień, która umożliwiła sprawny zbiór roślin okopowych, soi na ziarno i kukurydzy na kiszonkę oraz przeprowadzenie w miarę terminowo jesiennych prac polowych.

Niekorzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w roku miały przede wszystkim:

- prowadzenie siewów zbóż ozimych i rzepaku ozimego na ogół w terminach późniejszych od optymalnych ze względu na nadmierne przesuszenie gleby w okresie letnio-jesiennym 2015 r.;
- gorsze warunki zimowania upraw ozimych (duże mrozy w styczniu 2016 r. i brak dostatecznej pokrywy śnieżnej);
- wiosenne przymrozki, które zahamowały wzrost roślin i uszkodziły już kwitnące krzewy i drzewa owocowe;
- niewielkie wykorzystanie kwalifikowanego materiału siewnego i sadzeniakowego.

Wynikowy szacunek produkcji głównych ziemiopłodów rolnych⁸ w województwie lubelskim w 2016 r. przedstawiał się następująco:

- zbiory **zbóż ogółem** oszacowano na poziomie ok. 3 274,1 tys. t, czyli na wyższym o 8,2% od notowanego w poprzednim roku i o 29,7% od notowanego w 2010 r.; w tym zbiory **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** oszacowano na poziomie

⁸ Do obliczenia wynikowych wielkości produkcji roślinnej wykorzystano: w zakresie powierzchni: wyniki reprezentacyjnego badania użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów przeprowadzonego w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha w czerwcu i lipcu 2016 r. oraz wszystkich gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej; w zakresie plonów: ekspertyzy rzeczoznawców terenowych GUS d/s produkcji roślinnej z listopada 2016, wyniki źródłowych badań reprezentacyjnych plonów i zbiorów niektórych upraw rolnych, wyniki sprawozdawczości z gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

ok. 3 031,5 tys. t, czyli wyższym o 6,5% od notowanego w 2015 r. i o 26,0% od uzyskanego w 2010 r.;

- zbiory **kukurydzy na ziarno** oceniono na poziomie ok. 210,0 tys. t, czyli wyższym o 27,4% od zbiorów z roku poprzedniego i prawie 2-krotnie większym w stosunku do 2010 r.;
- zbiory **rzepaku i rzepiku** oszacowano na poziomie ok. 179,2 tys. t, czyli wyższym o 11,0% od zbiorów uzyskanych w 2015 r. i o 83,6% większym niż w 2010 r.;
- zbiory **ziemniaków** oceniono na poziomie ok. 663,7 tys. t, czyli wyższym o 40,2% od zbiorów z roku poprzedniego i o 19,4% niższym od notowanych w 2010 r.;
- zbiory **buraków cukrowych** oszacowano na poziomie ok. 2 247,9 tys. t, czyli wyższym o 34,2% od zbiorów uzyskanych w 2015 r. i o 39,3% od notowanych w 2010 r.

W strukturze zasiewów w województwie lubelskim w 2016 r. przeważały zboża, które stanowiły 74,2% ogólnych zasiewów. Udział zbóż pozostał na takim samym poziomie jak w 2015 r., zaś w stosunku do 2010 r. obniżył się o 4,5 p.proc.

Tabl. 4. Struktura zasiewów powierzchni w województwie lubelskim.

Wyszczególnienie	2010	2015	2016
	w %		
	OGÓŁEM		
Ogółem.....	100,0	100,0	100,0
zboż ^{a)}	78,7	74,2	74,2
strączkowe	1,6	2,5	4,9
ziemniaki ^{b)}	2,8	2,1	1,9
przemysłowe.....	8,5	9,3	11,3
pastewne	5,2	8,7	4,5
pozostałe uprawy	3,2	3,3	3,3

a) Zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe.

b) Bez powierzchni ziemniaków w ogrodach przydomowych.

Zboża

Stan przezimowania zbóż w lutym 2016 r. oceniono na gorszym poziomie niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Gwałtowny spadek temperatury jaki miał miejsce na początku stycznia (nawet lokalnie do -20°C) i brak pokrywy śnieżnej spowodowały duże uszkodzenia roślin, zarówno ich części nadziemnej, jak i korzeni. Największym uszkodzeniom uległ jęczmień ozimy.

W maju 2016 r. zboża ozime znajdowały się w niezbyt dobrej kondycji, czego powodem było gorsze ich przezimowanie niż przed rokiem, natomiast stan zbóż jarych oceniono na dobry. Na plantacjach zbóż, zarówno ozimych jak i jarych, zaobserwowano nasiloną obecność szkodników (skrzypionka zbożowa i mszyce). Ponadto zboża zaatakowane zostały

chorobami grzybowymi (mączniak prawdziwy i septorioza paskowa). Rozwój zbóż ozimych w czerwcu 2016 r. oceniono na dobrym poziomie, jednakże miejscami zaobserwowano wyłęgnięcie łanów po obfitych opadach deszczu.

Zebrane podczas żniw ziarno zbóż miało obniżone parametry jakościowe oraz podniesioną wilgotność, czego przyczyną były gwałtowne burze z intensywnymi opadami deszczu podczas żniw. Takie warunki pogodowe zmuszały rolników do przerywania prac, a pozostawione na polach zboża mokły i porastały.

W strukturze zasiewów zbóż w województwie lubelskim największy udział stanowiła pszenica 39,3% (w kraju 31,9%), a jej udział w stosunku do 2015 r. wzrósł o 1,4 p.proc., zaś w porównaniu z 2010 r. o 6,5 p.proc. (w kraju wzrost udziału pszenicy w zasiewach zbóż ogółem wzrósł w stosunku do 2010 r. o 3,8 p.proc., zaś do 2015 r. pozostał bez zmian). Na drugim miejscu w województwie lubelskim było pszenżyto z udziałem 18,0% i jęczmień z udziałem 15,0% (w kraju odpowiednio 18,8% i 12,4%). Jednakże w przypadku pszenżyta odnotowano spadek udziału w stosunku do 2015 r. o 1,0 p. proc. (w Polsce o 1,4 p. proc.), zaś wzrost w odniesieniu do jęczmienia o 2,4 p.proc. (w kraju o 1,2 p.proc.). W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost udziału pszenżyta o 3,3 p.proc. (w kraju o 1,4 p.proc.), zaś spadek udziału jęczmienia o 0,7 p.proc. (w kraju o 0,4 p.proc.).

Według wynikowego szacunku **powierzchnia upraw zbóż ogółem** w 2016 r. wyniosła 796,7 tys. ha i była niższa o 2,7% w porównaniu z rokiem wcześniejszym, zaś o 0,3% wyższa w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio wyższa o 0,7% i niższa o 1,8%). Plony zbóż ogółem oszacowano na poziomie 41,1 dt/ha i były one wyższe zarówno od uzyskanych w 2015 r. jak i w 2010 r. odpowiednio o 11,1% i o 29,2% (w kraju odpowiednio o 7,2% i o 11,7%). Zbiory zbóż ogółem w 2016 r. wzrosły o 8,2% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 29,7% w stosunku do 2010 r. i wyniosły 3 274,1 tys. t. (w kraju odpowiednio o 6,6% i o 9,6%).

Tabl. 5. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

Stan w czerwcu.

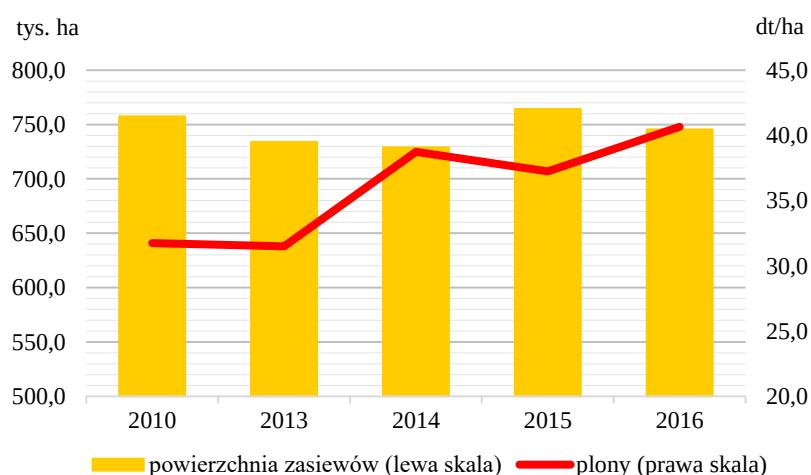
Wyszczególnienie	2010	2015	2016 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2015 = 100
OGÓŁEM				
Powierzchnia w tys. ha	794,7 ^{a)}	818,7	796,7	97,3
Plony z 1 ha w dt	31,8 ^{a)}	37,0	41,1	111,1
Zbiory w tys. t.....	2 523,9	3 027,2	3 274,1	108,2
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi				
Powierzchnia w tys. ha	757,6 ^{a)}	764,4	745,6	97,5
Plony z 1 ha w dt	31,7 ^{a)}	37,2	40,7	109,4
Zbiory w tys. t.....	2 405,0	2 846,9	3 031,5	106,5

a) Dane zmienione do publikowanych. b) Dane nieostateczne.

Łączna powierzchnia zasiewów **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** określona na podstawie wynikowego szacunku w 2016 r. wyniosła 745,6 tys. ha i była mniejsza zarówno w porównaniu z 2015 r., jak i z 2010 r., odpowiednio o 2,5% i o 1,6% (w kraju wyższa w stosunku do 2015 r. o 0,1%, zaś niższa w stosunku do 2010 r. o 5,4%). Plony uzyskane ze zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na poziomie 40,7 dt/ha, czyli wyższym zarówno w stosunku do roku wcześniejszego, jak i do 2010, odpowiednio o 9,4% i o 28,4% (w kraju odpowiednio o 2,2% i o 6,8%). Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, podobnie jak i plony, oszacowano na wyższym poziomie zarówno w porównaniu z 2015 r., jak i z 2010 r., odpowiednio o 6,5% i o 26,1% i wyniosły one 3 031,5 tys. t. (w kraju odpowiednio o 2,4% i o 1,0%).

Pod względem wielkości zbiorów zbóż ogółem nasze województwo zajęło 2. miejsce w kraju z udziałem 11,0%, po województwie wielkopolskim z udziałem 15,1%, na ostatnim miejscu było województwo świętokrzyskie z udziałem 2,4%.

Wykres 9. Powierzchnia zasiewów i plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie lubelskim.

Kukurydza w maju 2016 r. wschodziła dość dobrze, jednakże miejscami wystąpiły straty na skutek żerowania dzikiej zwierzyny. Stan kukurydzy w lipcu oceniono na dość dobrym poziomie. Ciepła pogoda we wrześniu sprzyjała zbiorom kukurydzy na kiszonkę, jednakże duża ilość opadów deszczu w kolejnym miesiącu utrudniała zbiory kukurydzy na ziarno.

Badania przeprowadzone we wrześniu wykazały, że kukurydza na ziarno znajdowała się w dobrym stanie. Natomiast plony oceniono w październiku na wysokim poziomie.

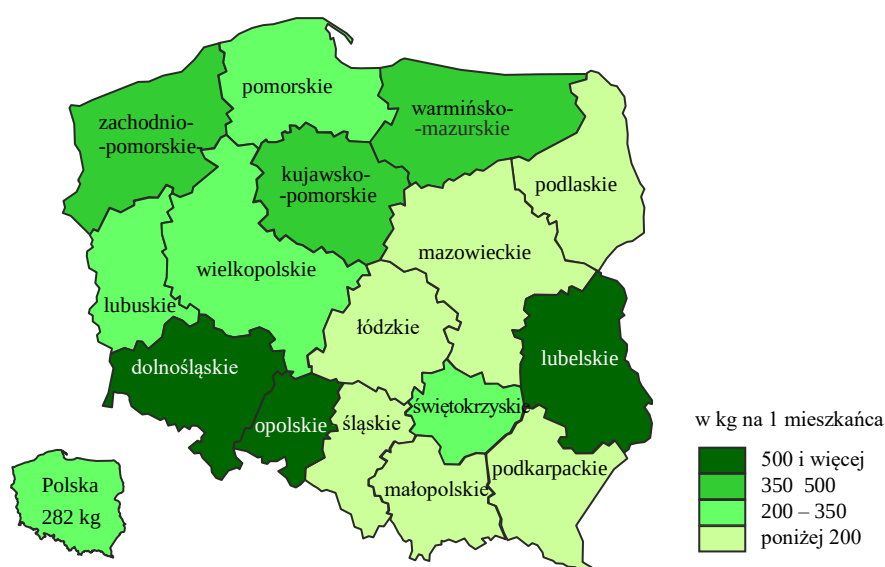
W 2016 r. **kukurydzę na ziarno** zasiano na powierzchni 31,6 tys. ha, czyli o 18,5% mniejszej niż w roku poprzednim, zaś o 71,0% większej niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio mniejszej o 11,2% i większej o 78,6%). Plony kukurydzy oceniono na poziomie 66,4 dt/ha, czyli wyższym o 56,2% od uzyskanych w 2015 r. i o 26,5% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 54,8% i o 21,9%). Zbiory wyniosły 210,0 tys. t i były wyższe o 27,4% od uzyskanych przed rokiem i ponad 2-krotnie wyższe niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 37,6% i ponad 2-krotnie wyższe).

Województwo lubelskie zajęło 8. miejsce pod względem wielkości zbiorów w kraju, z udziałem 4,8% w zbiorach krajowych. Najwięcej kukurydzy na ziarno wyprodukowano w województwie wielkopolskim (udział w kraju 24,4%) i kujawsko-pomorskim (udział w kraju 13,0%), zaś najmniej w świętokrzyskim (udział w kraju 0,8%) i pomorskim (udział w kraju 1,0%).

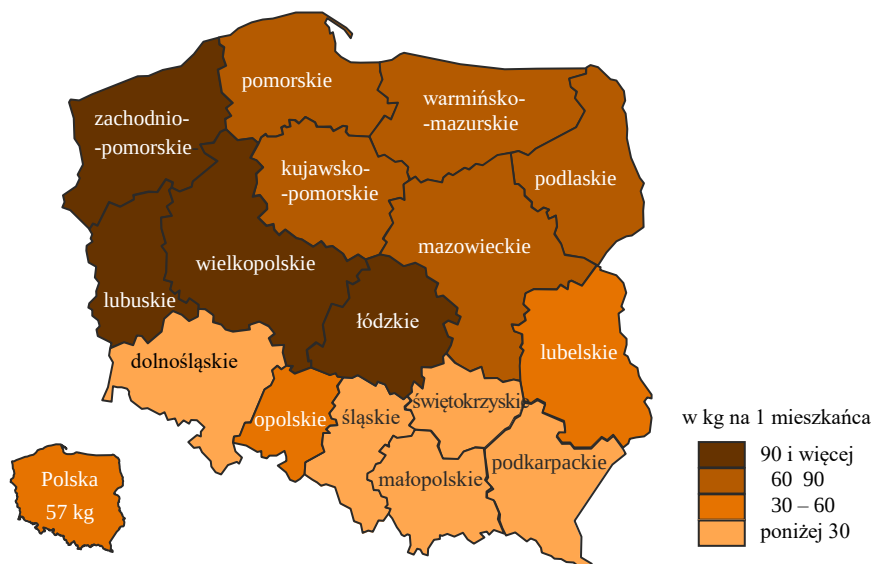
Mapa 5. Zbiory zbóż ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

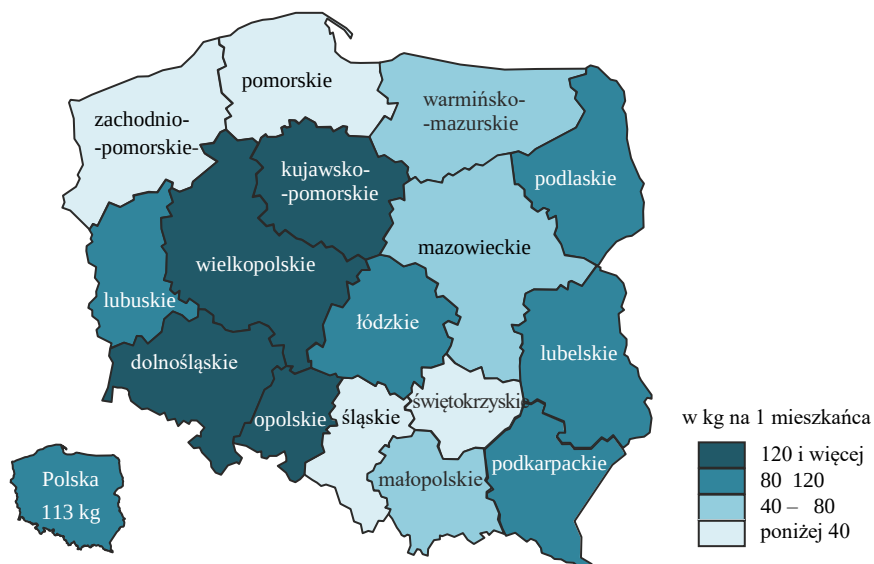
Mapa 6. Zbiory pszenicy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Mapa 7. Zbiory żyta w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Mapa 8. Zbiory kukurydzy na ziarno w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Rzepak i rzepik

Stan ozimin w październiku 2015 r. oceniono na średnim poziomie, a rośliny były słabiej rozwinięte i niższe niż zazwyczaj o tej porze. Niedobór wody nie tylko opóźnił wschody, ale także uniemożliwił pobieranie odpowiedniej ilości składników pokarmowych, czego efektem było głównie przebarwienie liści (pojawily się oznaki niedoborów).

W lutym 2016 r. stan roślin oceniono na gorszym poziomie niż w roku poprzednim. Przyczyniła się do tego susza występująca podczas siewów i wschodów rzepaku, co miało negatywny wpływ na jesienny rozwój roślin i spowodowało duże opóźnienia we wzroście i rozwoju korzeni. Dodatkowo silne styczeniowe mrozy bez dostatecznej pokrywy śnieżnej doprowadziły do uszkodzenia zarówno części nadziemnej jak i podziemnej rośliny, co z kolei przyczyniło się do przeorania w kwietniu 15% powierzchni rzepaku ozimego i przesiania rzepakiem jarym.

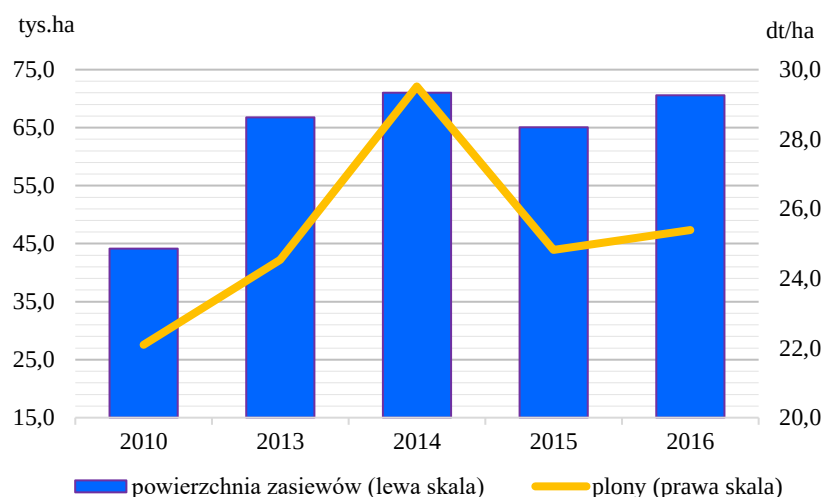
Tabl. 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim.

Wyszczególnienie	2010	2015	2016 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2015 = 100
Powierzchnia w tys. ha.....	44,1 ^{a)}	65,0	70,6	108,5
Plony z 1 ha w dt.....	22,1	24,8	25,4	102,4
Zbiory w tys. t	97,6	161,5	179,2	111,0

a) Dane zmienione do publikowanych. b) Dane nieostateczne.

W maju 2016 r. stan większości plantacji został oceniony na dostatecznym bądź słabym poziomie. Część plantacji wykazywała niską obsadę roślin. Na niektórych polach łuszczyny zostały uszkodzone przez gradobicie, a tam gdzie plantacje były słabo chronione zaobserwowano liczne szkodniki łuszczyny (pryszczarka kapustnik i chowacz podobnik). W czerwcu 2016 r. stan rzepaku i rzepiku zarówno ozimego, jak i jarego został oceniony na średnim poziomie, a plantacje były słabsze niż w roku wcześniejszym. Większość plantacji wykazywała małe zagęszczenie łanów, a jednocześnie występowało duże nasilenie szkodników łuszczynowych (pryszczarka).

Wykres 10. Powierzchnia zasiewów i plony rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim.

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw **rzepaku i rzepiku** w 2016 r. wyniosła 70,6 tys. ha i była wyższa o 8,5% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 60,0% w porównaniu z 2010 r. (w kraju niższa odpowiednio o 12,7% i o 12,5%). Uzyskane plony rzepaku i rzepiku oszacowano na poziomie 25,4 dt/ha, a więc wyższym od uzyskanych zarówno w roku poprzednim jak i w 2010 r. odpowiednio o 2,4% i o 14,9% (w kraju spadek w stosunku do 2015 r. o 6,0% i wzrost w odniesieniu do 2010 r. o 13,6%).

W województwie lubelskim w 2016 r. zbiory rzepaku i rzepiku ukształtowały się na poziomie 179,2 tys. t. i były wyższe od notowanych w 2015 r. o 11,0% i o 83,6% wyższe od notowanych w 2010 r. (w kraju natomiast niższe odpowiednio o 17,8% i o 0,4%).

Województwo lubelskie z udziałem 8,1% w zbiorach krajowych znalazło się 7. miejscu w kraju. Najwięcej rzepaku i rzepiku zebrano w województwie dolnośląskim (z udziałem 16,2%) i wielkopolskim (12,8%), natomiast najmniej w świętokrzyskim (0,9%) i małopolskim (1,1%).

Ziemniaki

W kwietniu 2016 r. rozpoczęto sadzenie ziemniaków. W maju stan ziemniaków, będących w fazie zaznaczania rzędów, oceniono na dość dobrym poziomie. W czerwcu rośliny były w fazie kwitnienia – początek zawiązywania bulw.

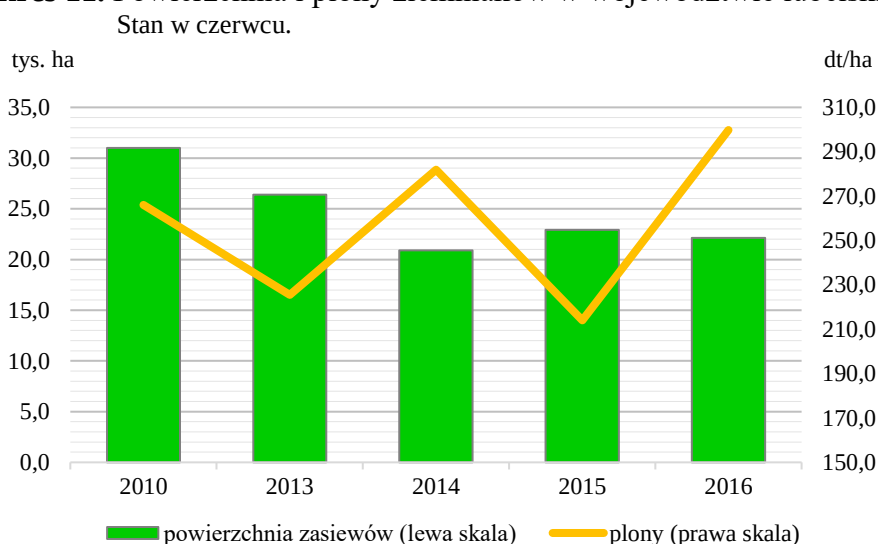
We wrześniu ze względu na ciepłą pogodę rozpoczęto zbiory ziemniaków, których plony w październiku oceniono na wysokim poziomie.

Tabl. 7. Produkcja ziemniaków w województwie lubelskim.

Stan w czerwcu.				
Wyszczególnienie	2010	2015	2016 ^{a)}	
	w liczbach bezwzględnych			2015 = 100
Powierzchnia w tys. ha	31,0	22,9	22,1	96,6
Plony z 1 ha w dt.....	266,0	214,0	299,8	140,2
Zbiory w tys. t.....	823,7	490,4	663,7	135,4

a) Dane nieostateczne.

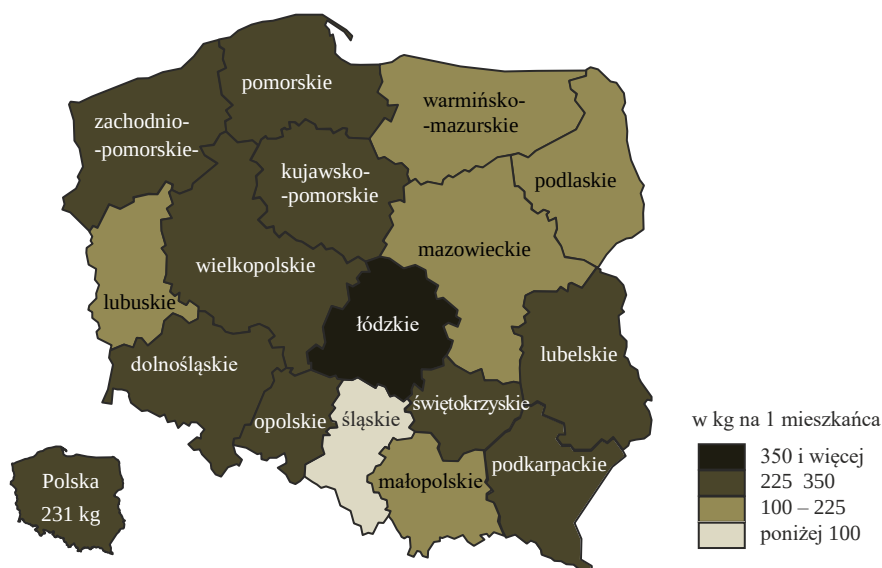
Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw **ziemniaków** w 2016 r. zmniejszyła się o 3,4% w stosunku do poprzedniego roku i o 28,5% w odniesieniu do 2010 r. i wyniosła 22,1 tys. ha (w kraju odpowiednio wzrosła o 3,8% w stosunku 2015 r., zaś zmniejszyła się o 22,2% w porównaniu z 2010 r.). Plony ziemniaków oszacowano na poziomie 299,8 dt/ha, czyli wyższym o 40,2% od uzyskanych w roku poprzednim i o 12,7% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 35,6% i o 34,9%).

Wykres 11. Powierzchnia i plony ziemniaków w województwie lubelskim.

W odniesieniu do średniej krajowej uzyskane plony były wyższe o 5,3%. Produkcja ziemniaków w województwie w 2016 r. wyniosła 663,7 tys. ton i pomimo zmniejszonego areалу zwiększyła się o 35,4% w stosunku do roku wcześniejszego, natomiast zmniejszyła się o 19,4% w porównaniu z 2010 r. (w kraju zwiększyła się o 40,5% w stosunku do 2015 r. i o 5,0% w odniesieniu do 2010 r.).

Województwo lubelskie zajęło 5. miejsce w kraju pod względem produkcji ziemniaków z udziałem 7,5%. Najwięcej ziemniaków zebrano w województwie łódzkim (udział w kraju 11,9%) i mazowieckim (11,7%), natomiast najmniej w województwie lubuskim (1,7%) i podlaskim (2,2%).

Mapa 9. Zbiory ziemniaków w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Buraki cukrowe

W maju 2016 r. buraki były w fazie 2 – 4 par liści, a ich stan oceniono na dobry, choć na liściach zaobserwowano mszyce i plamy, które wynikają z żerowania śmietki ćwiklanej. Plantacje buraka cukrowego w lipcu oceniono na dobrym poziomie, jednakże zaobserwowano początki występowania chwościka – jednej z najgroźniejszych chorób grzybowych buraka cukrowego.

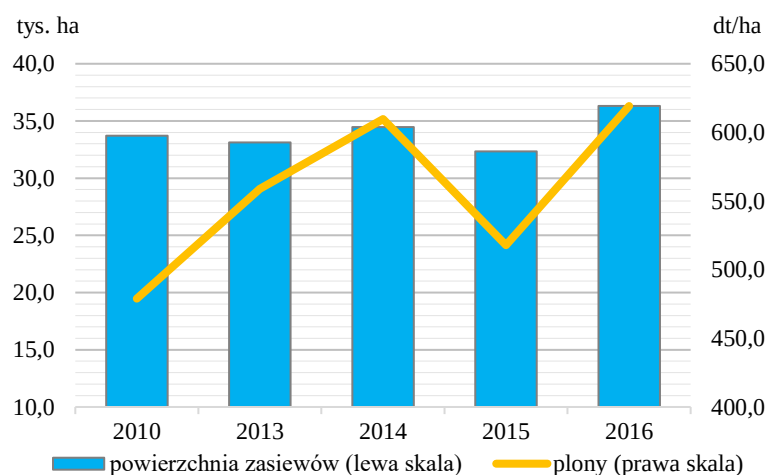
Tabl. 8. Produkcja buraków cukrowych w województwie lubelskim.

Stan w czerwcu.				
Wyszczególnienie	2010	2015	2016 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2015 = 100
Powierzchnia w tys. ha.....	33,7	32,3	36,3	112,3
Plony z 1 ha w dt.....	478,9 ^{a)}	517,8	619,2	119,5
Zbiory w tys. t	1 614,2	1 674,6	2 247,9	134,2

a) Dane zmienione do publikowanych. b) Dane nieostateczne.

Warunki atmosferyczne panujące w okresie wegetacji przyczyniły się do rozpoczęcia pod koniec września kampanii buraczanej. Jednakże duża ilość opadów deszczu jaka była w październiku utrudniła zbiór buraków.

Wykres 12. Powierzchnia zasiewów i plony buraków cukrowych w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

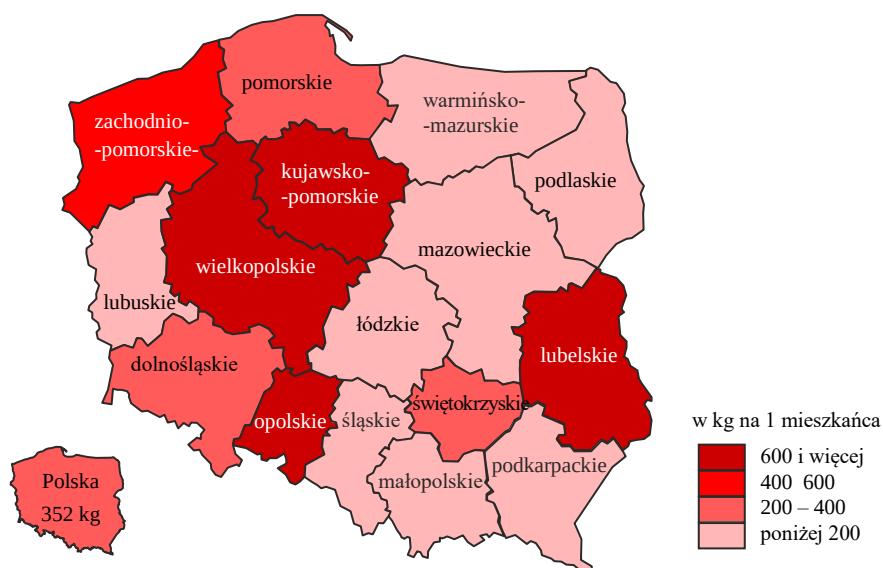

Powierzchnia upraw **buraków cukrowych** w 2016 r. zwiększyła się, zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i w porównaniu z 2010 r., odpowiednio o 12,3% i o 7,7% i wyniosła 36,3 tys. ha. W kraju w stosunku do 2015 r. odnotowano wzrost o 14,1%, natomiast w odniesieniu do 2010 r. spadek o 0,4%.

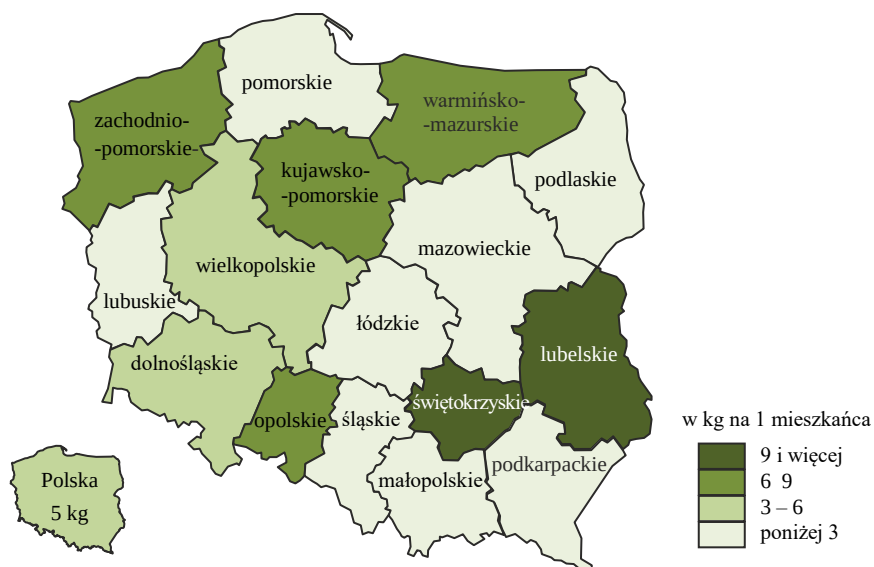
Plony buraków cukrowych ukształtowały się na poziomie 619,2 dt/ha i były wyższe o 19,5% w stosunku do uzyskanych rok wcześniej i o 29,3% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 26,5% i o 36,2%). Zbiory buraków cukrowych w 2016 r. wzrosły o 34,2% w odniesieniu do roku poprzedniego i o 39,3% w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio o 44,4% i o 35,6%).

Udział województwa lubelskiego w krajowych zbiorach buraka cukrowego wyniósł 16,2% i tym samym województwo nasze zajęło 3. miejsce w kraju. Najwięcej buraków cukrowych zebrano w województwie wielkopolskim (udział w kraju 21,1%) i kujawsko-pomorskim (18,4%), zaś najmniej w podlaskim (0,1%) i małopolskim (0,4%).

Mapa 10. Zbiory buraków cukrowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Mapa 11. Zbiory strączkowych jadalnych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Warzywa i owoce

Zmienna pogoda w okresie letnim od upałów sięgających 32°C, poprzez gwałtowne burze, po trąby powietrzne i gradobicie, wyrządziły znaczne szkody na plantacjach. Owoce były pokaleczone i obite, a na drzewkach została uszkodzona kora.

Powierzchnia upraw **warzyw gruntowych ogółem** w województwie lubelskim w 2016 r. zwiększyła się o 0,1% w stosunku do 2015 r., zaś zmniejszyła się o 0,3% w stosunku do 2010 r. i wyniosła 15,8 tys. ha. Natomiast powierzchnia upraw warzyw gruntowych w Polsce zwiększyła się zarówno w stosunku do 2015 r. jak i 2010 r. odpowiednio o 1,6% i 12,4%. Pomimo niewielkiego wzrostu areału upraw, zbiory w kraju wzrosły o 19,9% w porównaniu z 2015 r. i o 8,6% w stosunku do 2010 r. W województwie lubelskim zebrano 503,6 tys. t warzyw i zarówno w porównaniu z 2015 r. jak i z 2010 r. odnotowano wzrost produkcji warzyw gruntowych odpowiednio o 38,1% i o 9,3%.

Tabl. 9. Zbiory warzyw gruntowych w województwie lubelskim.

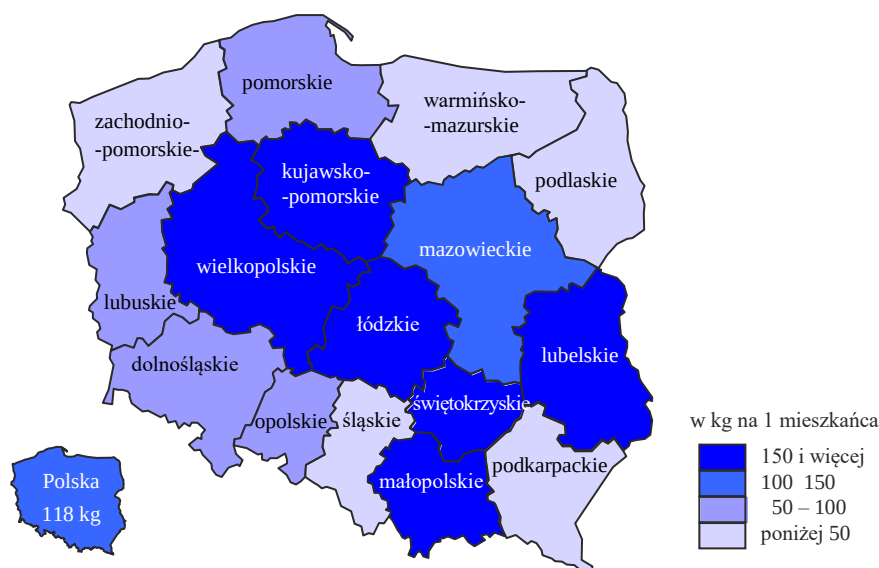
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	
	w tys. t.			2015 = 100
Ogółem	460,9	364,7	503,6	138,1
kapusta	81,9	48,5	64,7	133,5
kalafior	45,5	22,7	41,0	180,7
cebula	36,3	32,3	43,5	135,0
marchew jadalna	97,1	81,7	110,5	135,2
buraki ćwikłowe	37,4	33,5	46,2	137,8
ogórki	28,6	20,7	21,8	105,1
pomidory	50,6	29,3	45,7	156,3
pozostałe ^{a)}	83,5	96,0 ^{b)}	130,0	135,5

a) Pory, pietruszka, selery, papryka, rzodkiewka, sałata i inne. b) Dane zmienione do już publikowanych.

Największy udział w zbiorach upraw warzyw w województwie lubelskim w 2016 r. stanowiły zbiory marchwi jadalnej (21,9%) oraz kapusty (12,9%). Natomiast w kraju najwięcej zebrano kapusty (22,4%) i marchwi jadalnej (18,1%).

Województwo lubelskie uplasowało się na 6. miejscu jeśli chodzi o zbiór warzyw gruntowych z udziałem 11,1% w kraju. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie (z udziałem 15,0%) i kujawsko-pomorskie (12,7%), zaś na ostatnim podlaskie (0,8%) i opolskie (1,1%).

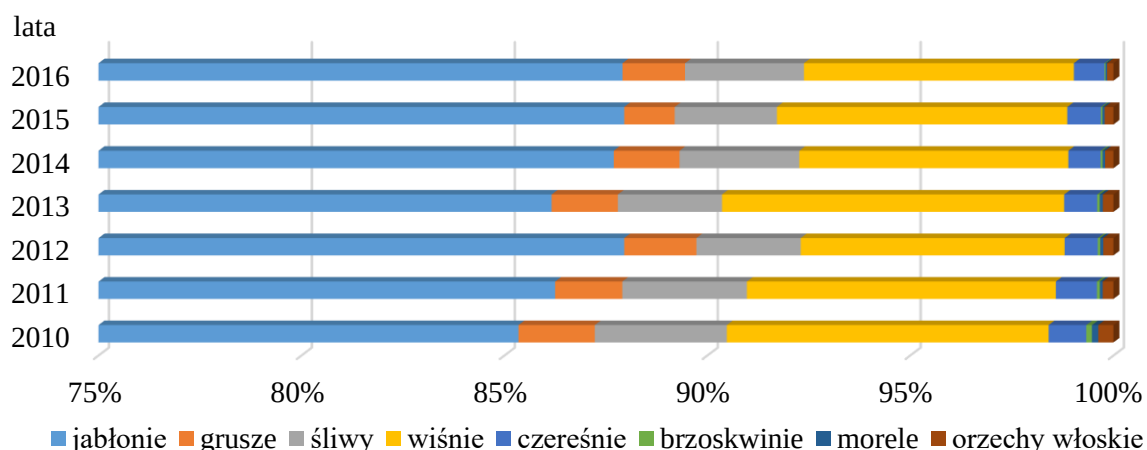
Mapa 12. Zbiory warzyw gruntowych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Maj był dość ciepły, a sady i plantacje jagodowe kwitły dość obficie. Nie zanotowano drastycznych uszkodzeń mrozowych, jedynie w czasie kwitnienia porzeczek temperatura spadła poniżej -1°C , co spowodowało obsypywanie się zawiązków wczesnych odmian. Plantacje truskawek znajdowały się w dobrej kondycji i owocowały dość dobrze.

Zaobserwowano występowanie opadziny liści porzeczek i amerykańskiego mączniaka agrestu. A ponadto lokalne gradobicia i silny wiatr, które miały miejsce w czerwcu, przyczyniły się do strat sadowniczych uszkadzając plantacje.

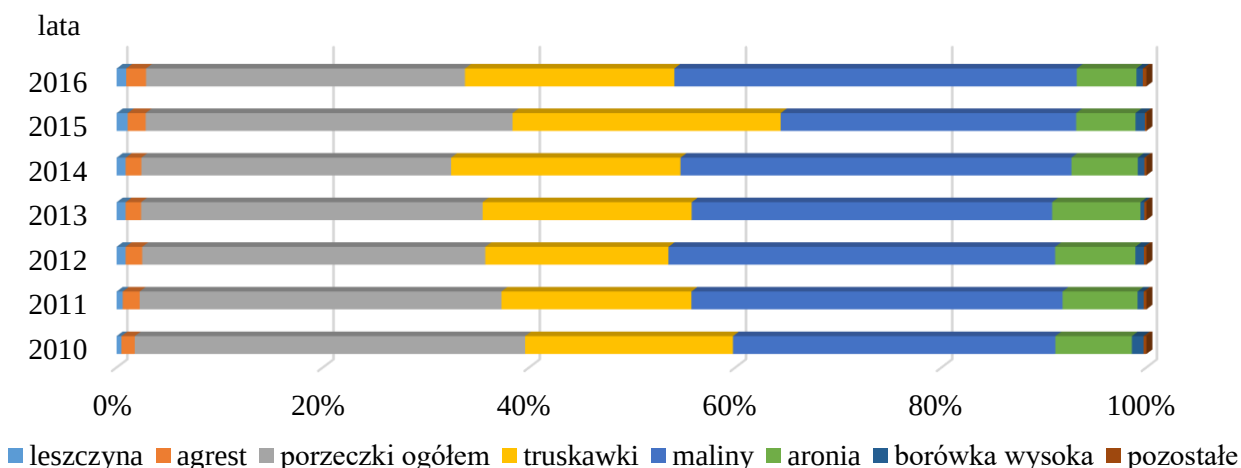
Produkcja **owoców z drzew** w 2016 r. była dość wysoka i wyniosła 595,1 tys.t i była wyższa zarówno w porównaniu z 2015 r. jak i z 2010 r. odpowiednio o 9,6% i o 87,1% (w kraju odpowiednio o 14,8% i o 83,3%). W strukturze zbiorów dominowały jabłka, które stanowiły 87,9% ogółu owoców zebranych z drzew owocowych (w kraju 88,7%). W stosunku do 2015 r. odnotowano wzrost produkcji jabłek o 9,3% i o 92,8% w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio o 14,6% i o 91,9%).

Wykres 13. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w województwie lubelskim.

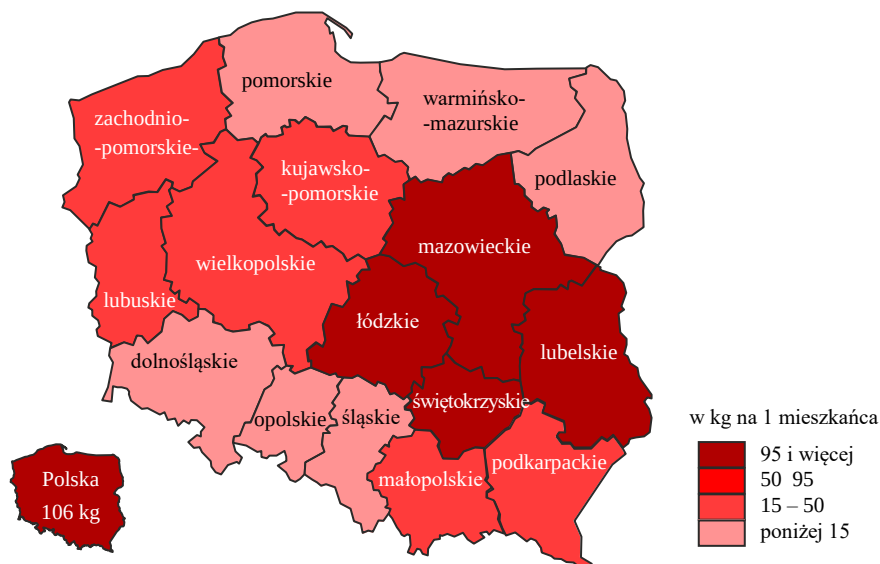
Województwo lubelskie w 2016 r. było na 2. miejscu w kraju (po mazowieckim 46,3% produkcji krajowej) pod względem produkcji owoców z drzew, a sadownicy z naszego województwa wyprodukowali 14,6% produkcji krajowej. Na ostatnim miejscu było województwo opolskie (z udziałem 0,2%).

Z **krzewów i plantacji jagodowych** zebrano 273,2 tys. t owoców, co stanowiło 47,2% produkcji krajowej i dało województwu lubelskiemu 1. miejsce w produkcji tych owoców w kraju. Na drugim miejscu uplasowało się województwo mazowieckie z udziałem 15,0%, zaś na ostatnim opolskie z udziałem 0,3%.

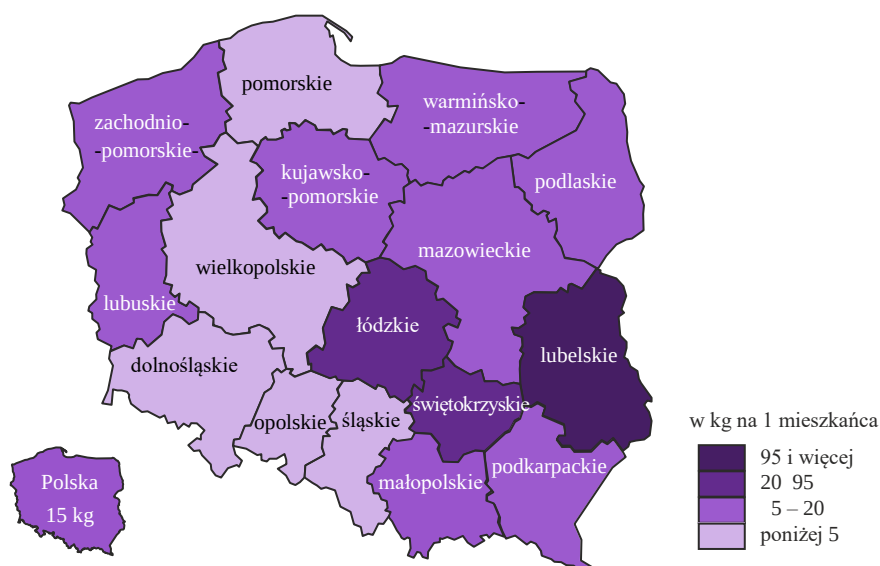
Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w 2016 r. były wyższe w stosunku do 2015 r. o 25,2% (w kraju o 11,7%), a do 2010 r. o 18,5% (w kraju o 10,1%). Największy udział w produkcji tych owoców w województwie lubelskim w 2016 r. miały maliny (39,1%), porzeczki ogółem (30,9%) i truskawki (20,3%). W kraju natomiast w strukturze zbiorów przeważały truskawki (34,0%), porzeczki ogółem (28,7%) i maliny (22,3%). W województwie lubelskim wyprodukowano 82,8% ogólnej krajowej produkcji malin, 50,9% porzeczek ogółem i 28,2% truskawek.

Wykres 14. Struktura zbiorów owoców z krzewów i plantacji jagodowych w województwie lubelskim.

Mapa 13. Zbiory owoców z drzew w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

Mapa 14. Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2016 r.

6. Produkcja zwierzęca

W województwie lubelskim od 2005 r. maleje stan pogłowia zwierząt gospodarskich. Wielkość pogłowia trzody chlewnej w tym okresie zmniejszyła się o 56,0% (z 1 269,3 tys. szt. w czerwcu 2005 r. do 558,4 tys. szt. w czerwcu 2016 r.), wielkość pogłowia bydła o 16,8% (z 434,9 tys. szt. w czerwcu 2005 r. do 361,8 tys. szt. w czerwcu 2016 r.), natomiast wielkość pogłowia owiec o 42,4% (z 23,5 tys. szt. do 13,5 tys. szt.).

TRZODA CHLEWNA

Według stanu na dzień 1 czerwca 2016 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim liczyło 558,4 tys. sztuk i w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił spadek o 2,8% (w kraju o 6,7%), natomiast w odniesieniu do 2010 r. o 43,7% (w kraju o 26,9%). Udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 5,1%.

Tabl. 10. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim.

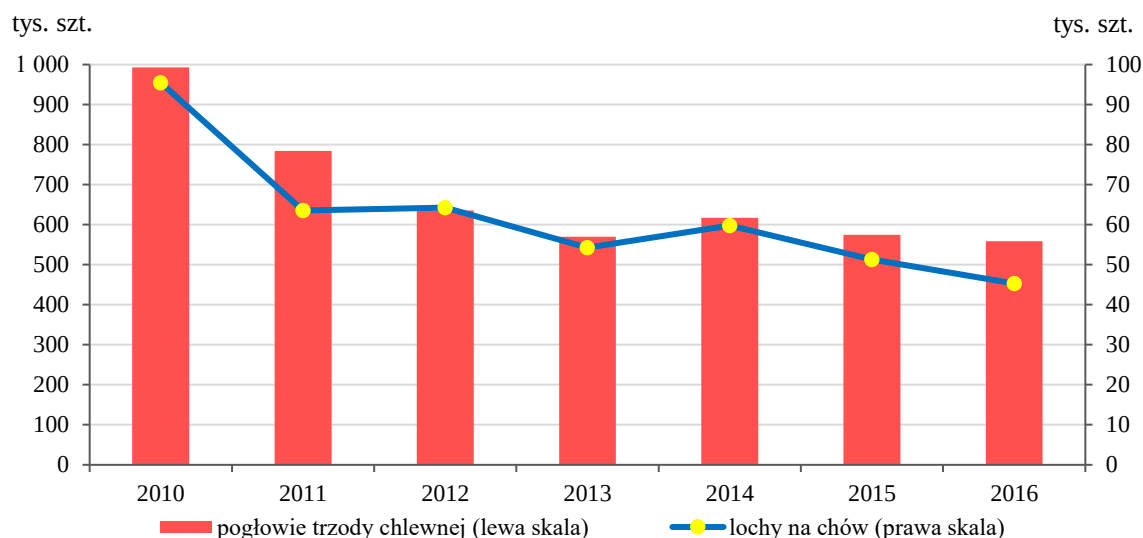
Stan w czerwcu.

Wyszczególnienie	2015				2016 ^{a)}			
	ogółem	w tym gosp. indywidualne	struktura pogłowia w %	2014 = 100	ogółem	w tym gosp. indywidualne	struktura pogłowia w %	2015 = 100
	w sztukach				w sztukach			
OGÓŁEM.....	574 611	546 627	100,0	93,2	558 353	527 666	100,0	97,2
Prosięta o wadze do 20 kg	143 967	132 130	23,3	86,3	151 952	137 634	27,2	105,5
Warchlaki o wadze od 20 do 50 kg	154 145	149 958	25,0	90,7	151 089	146 763	27,1	98,0
Trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej	276 499	264 539	44,8	98,8	255 312	243 269	45,7	103,6
z przeznaczeniem na:								
ubój	223 918	217 813	36,3	102,3	209 013	202 849	37,4	93,3
chów	52 581	46 726	8,5	86,1	46 299	40 420	8,3	88,1
w tym lochy razem..	51 331	45 502	97,6	85,9	45 318	39 469	97,9	88,3
w tym lochy prośne	33 066	29 147	64,4	82,6	30 256	25 246	66,8	91,5

a) Dane zmienione do publikowanych.

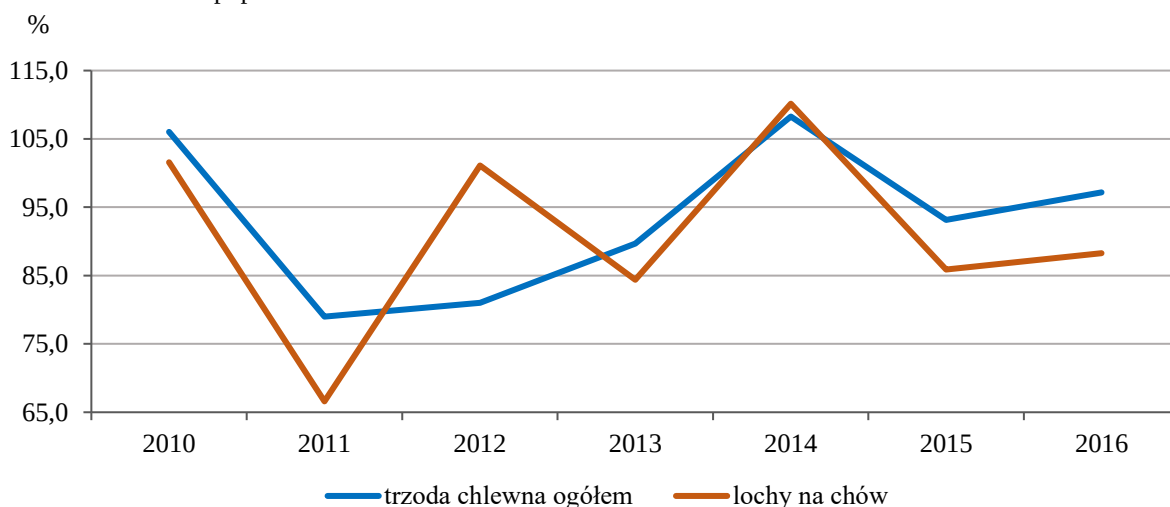
Przyczynił się do tego niski poziom opłacalności produkcji zwierzęcej, który spowodowany był rosnącymi kosztami produkcji, pomimo wyższej ceny jaką rolnicy uzyskiwali w skupie za sprzedaż żywca wieprzowego. Cena skupu żywca wieprzowego w czerwcu 2016 r. wynosiła 4,85 zł/kg i była wyższa w stosunku do analogicznego miesiąca roku ubiegłego o 10,3% i o 13,2% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 15. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

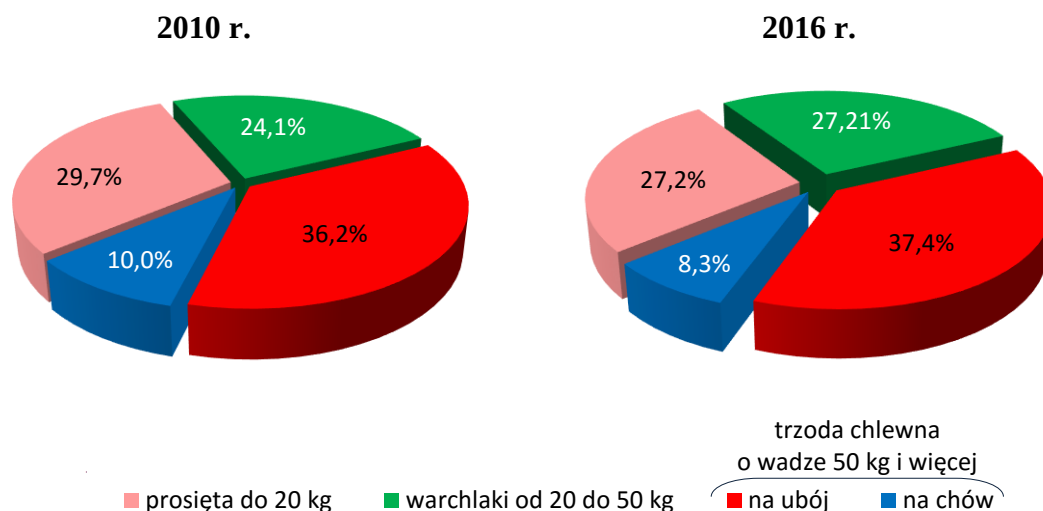
W czerwcu 2016 r., biorąc pod uwagę poszczególne grupy produkcyjno-użytkowe, w porównaniu z analogicznym miesiącem 2015 r., wzrosła liczba pogłowia prosiąt o wadze do 20 kg o 5,5%. W grupie trzoda chlewna na chów zmniejszyła się liczba pogłowia o 11,9%, przy czym najwięcej w grupie knury rozplodowe o 21,4%.

Wykres 16. Dynamika pogłowia trzody chlewnej w województwie lubelskim.
Rok poprzedni = 100

W strukturze stada trzody chlewnej największy odsetek stanowiła trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej (45,7%), w tym z przeznaczeniem na ubój (37,4%). Najmniejszy udział w strukturze stada odnotowano w przypadku trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów (8,3%), przy czym w tej grupie największy odsetek stanowiły lochy (97,9%), w tym lochy prośne (66,8%).

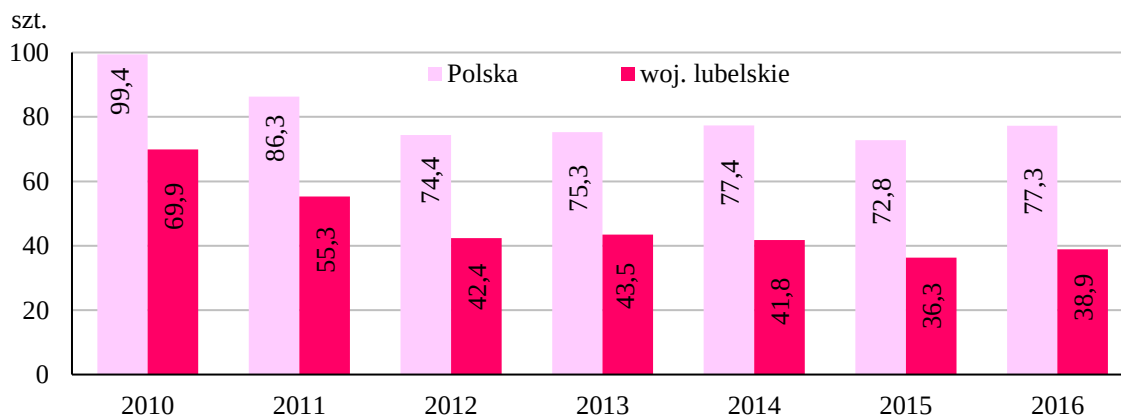
Wykres 17. Struktura stada trzody chlewnej w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

Stan i struktura pogłowia trzody chlewnej na początku czerwca 2016 r. na tle liczebności stada i jego struktury na początku grudnia 2015 r., wskazują na zmianę dotychczasowego trendu spadkowego w chowie świń. W omawianym okresie wzrosła liczba trzody chlewnej ogółem o 6,7%, przy czym największy wzrost odnotowano w grupie prosięta do 20 kg (o 30,8%) i knury rozplodowe (o 22,9%). Jednakże z drugiej strony obniżyła się wielkość pogłowia loch ogółem o 0,2%, zaś loch prośnych wzrosła o 5,0%. W grupie loch ogółem największy spadek odnotowano wśród pozostałych loch o 9,3%.

W **gospodarstwach indywidualnych** pogłowie trzody chlewnej na początku czerwca 2016 r. wynosiło 527,7 tys. szt., co stanowiło 94,5% pogłowia wojewódzkiego. Roczny spadek liczebności stada w tej grupie gospodarstw wyniósł 3,5% (w kraju 7,7%). Udział gospodarstw indywidualnych województwa lubelskiego w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych w kraju zajmujących się chowem świń wyniósł w czerwcu 2016 r. 6,2% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 5. miejsce. Najwięcej trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych mają rolnicy w województwie wielkopolskim (28,0%), zaś najmniej w zachodniopomorskim (1,2%).

Wykres 18. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych.
Stan w czerwcu.

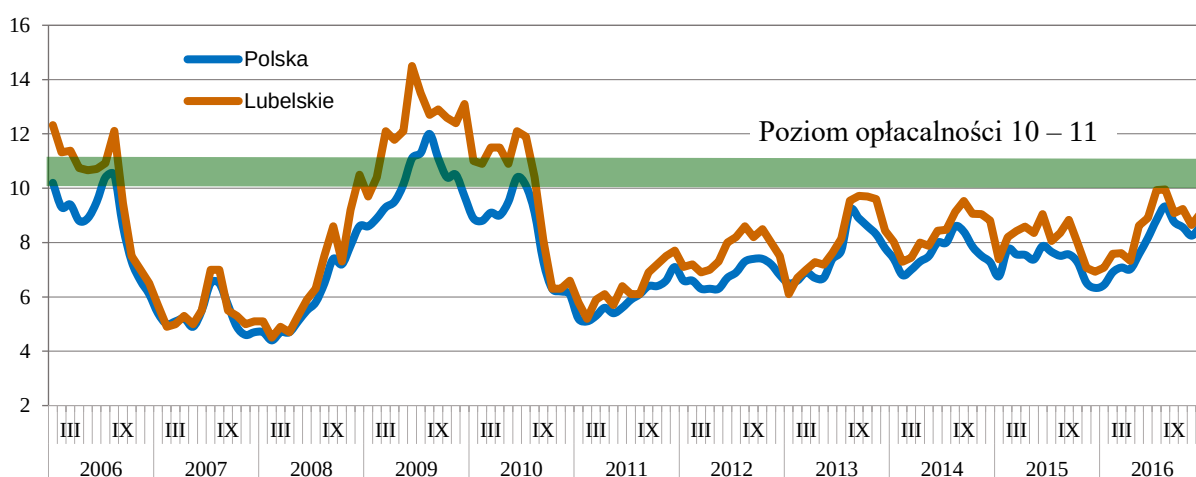

Opłacalność tuczu świń mierzona relacją ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do targowiskowej ceny żyta polepszyła się z 7,1 w styczniu 2016 do 8,9 w czerwcu 2016 r., ale nadal utrzymywała się poniżej poziomu przyjętego za opłacalny dla tuczu świń, tj. co najmniej 10 – 11.

Średnia cena skupu 1 kg wagi żywej żywca wieprzowego w czerwcu 2016 r. wynosiła 4,85 zł/kg i była wyższa o 10,3% od notowanej w analogicznym miesiącu roku ubiegłego. Przeciętna cena targowiskowa żyta w tym czasie wynosiła 54,44 zł/dt i w skali roku była wyższa o 12,1%.

Obecnie obserwuje się powoli rosnące zainteresowanie rolników rozwojem produkcji żywca wieprzowego i wzrostem populacji loch prośnych, pomimo iż średnia targowiskowa cena za 1 prosię na chów w okresie od lipca 2015 r. do czerwca 2016 r. była niższa o 8,6% od notowanej w okresie od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r. i ukształtowała się na poziomie 139,48 zł. W czerwcu 2016 r. za 1 prosię na targowiskach płacono rolnikom 139,47 zł, czyli o 5,3% mniej niż w czerwcu 2015 r., jednak o 3,2% więcej jak w grudniu 2015 r.

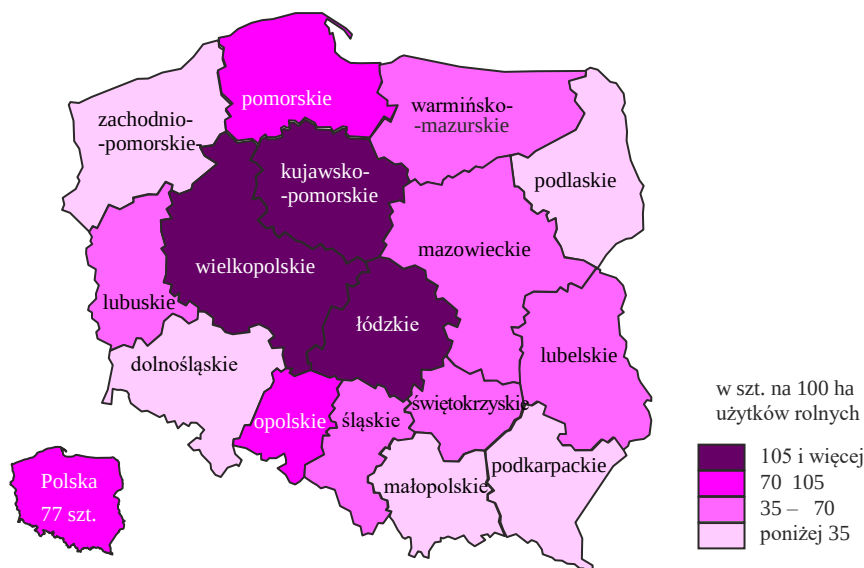
Wykres 19. Relacje cen skupu 1 kg żywca wieprzowego do cen 1 kg żyta na targowiskach.

Pogłowie trzody chlewnej na początku czerwca 2016 r., w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem, zmniejszyło się prawie we wszystkich województwach. Największy spadek odnotowano w województwach warmińsko-mazurskim (o 13,5%) i kujawsko-pomorskim (o 12,8%). Wzrosło natomiast w województwie łódzkim (o 5,0%), podkarpackim (o 2,8%) i lubuskim (o 2,6%).

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju jeśli chodzi o chów trzody chlewnej i uplasowało się na 6. pozycji. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie (z udziałem w kraju 35,3%), a na drugim kujawsko-pomorskie (10,6%), zaś na ostatnim województwo lubuskie (1,4%).

Mapa 15. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw.
Stan w czerwcu 2016 r.

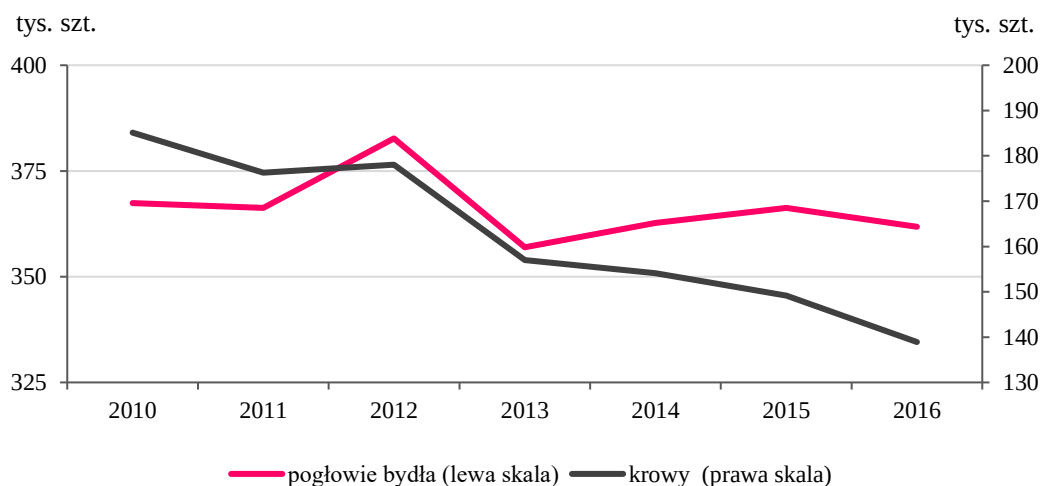
BYDŁO

Według stanu z czerwca 2016 r. pogłowie bydła w województwie lubelskim liczyło 361,8 tys. szt., co stanowiło 6,1% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W porównaniu z czerwcem 2015 r. liczebność stada bydła zmalała o 1,2% (w kraju o 0,4%), natomiast w odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. odnotowano spadek o 1,5% (w kraju wzrost o 3,8%).

Tabl. 11. Pogłowie bydła w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

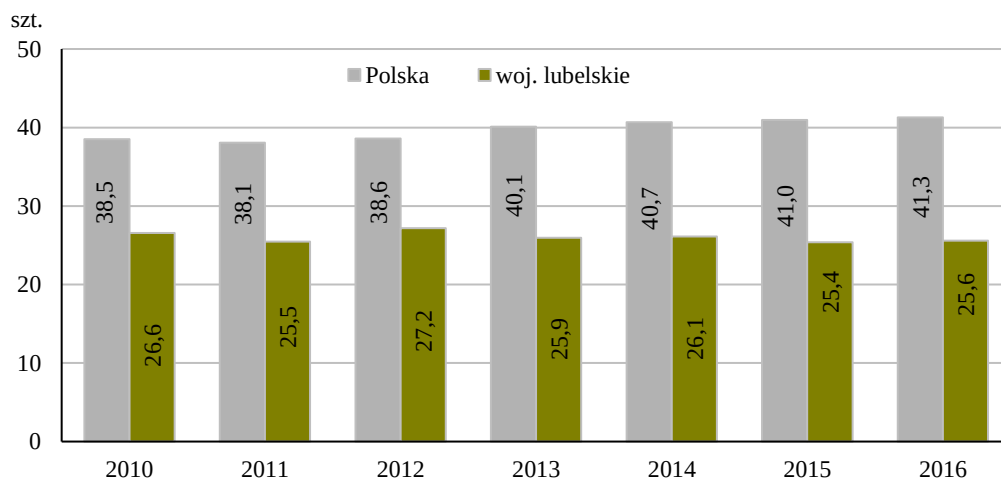
Wyszczególnienie	2015				2016			
	ogółem	w tym gosp. indywidualne	struktura pogłowia ogółem w %	2014 = 100	ogółem	w tym gosp. indywidualne	struktura pogłowia ogółem w %	2015 = 100
	w sztukach				w sztukach			
BYDŁO OGÓŁEM	366 284	359 061	100,0	101,0	361 777	354 766	100,0	98,8
cielęta w wieku poniżej 1 roku	107 125	104 920	29,2	104,3	112 003	110 199	31,0	104,6
młode bydło w wieku 1 – 2 lata	95 434	94 287	26,1	113,5	98 310	96 431	27,2	103,0
bydło w wieku 2 lata i więcej	163 724	159 853	44,7	93,0	151 464	148 136	41,9	92,5
w tym krowy	149 186	145 811	91,1	96,8	138 912	135 947	91,7	93,1
w tym mleczne	141 718	138 952	95,0	97,6	129 565	127 245	93,3	91,4

Wykres 20. Pogłowie bydła w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

Pogłowie krow w czerwcu 2016 r., w stosunku do analogicznego miesiąca roku wcześniejszego, zmniejszyło się o 6,9%, a w porównaniu z 2010 r. o 25,0%. W kraju spadki wyniosły odpowiednio 4,6% i 12,2%. Krowy stanowiły 38,4% w ogólnej strukturze stada bydła, w tym krowy mleczne 35,8%. W kraju odsetki te wynosiły odpowiednio 39,3% i 36,1%. Udział krow w stadzie w porównaniu z czerwcem 2015 r. spadł o 2,3 p.proc. a w stosunku do 2010 r. o 12,0 p.proc. Podobna tendencja utrzymywała się w Polsce, gdzie w stosunku do czerwca 2015 r. udział krow w stadzie obniżył się o 1,7 p.proc., zaś w porównaniu z 2010 r. o 7,1 p.proc.

Wykres 21. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych.
Stan w czerwcu.

W **gospodarstwach indywidualnych** w województwie lubelskim w czerwcu 2016 r. pogłowie bydła liczyło 354,8 tys. szt. i w porównaniu z czerwcem 2015 r. zmniejszyło się o 1,2%, a w porównaniu z 2010 r. o 1,9% (w kraju odpowiednio o 0,3% i wzrost o 3,8%).

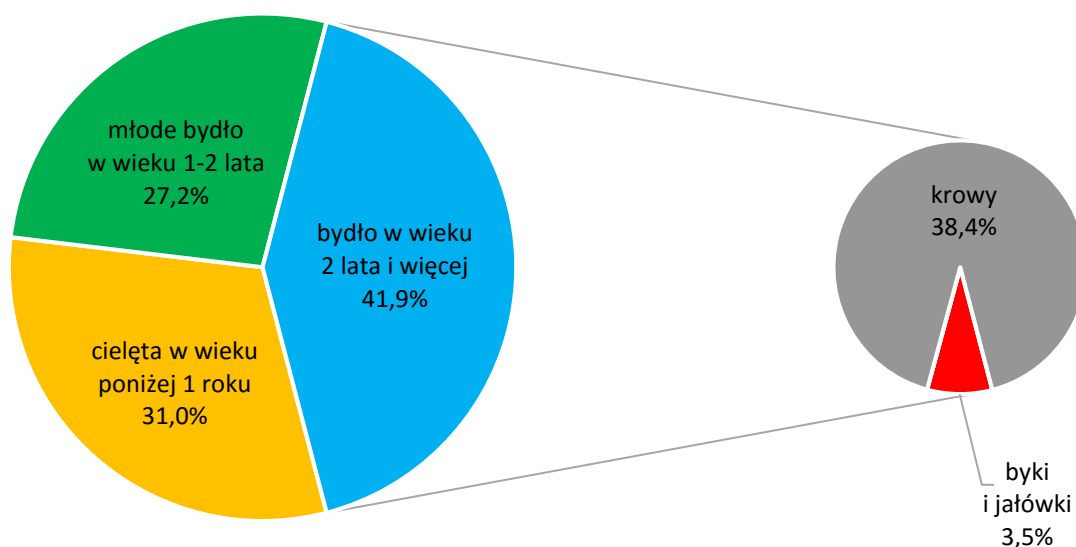
W czerwcu 2016 r. pogłowie krow mlecznych wynosiło 129,6 tys. szt., tj. 93,3% ogólnej populacji krow. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2015 r. udział krow mlecznych

w ogólnym pogłowie krów zmniejszył się o 1,7 p.proc., a w stosunku do stanu z 2010 r. o 0,1 p. proc. (w kraju odpowiednio o 1,2 p. proc. i o 3,6 p. proc.)

W strukturze stada bydła największy odsetek stanowiło bydło w wieku 2 lata i więcej (41,9%), w tej grupie dominowały krowy (91,7%). Najmniejszy udział w strukturze stada odnotowano w przypadku młodego bydła w wieku 1-2 lata (27,2%). W skali roku odnotowano wzrost udziału cieląt w wieku poniżej 1 roku w strukturze stada (o 1,7 p.proc.), a spadek udziału krów mlecznych (o 1,7 p.proc.).

Wykres 22. Struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych w województwie lubelskim.

Stan w czerwcu 2016 r.

Wyniki czerwcowego badania pogłowia bydła z 2016 r. wskazują na zmniejszenie w skali roku liczebności stada bydła ogółem wynikające z niższego stanu bydła w wieku 2 lata i więcej. Wskazuje to na niższe zainteresowanie rolników produkcją żywca wołowego spowodowane obniżeniem cen skupu żywca wołowego za 1 kg wagi żywej, która w czerwcu 2016 r. wynosiła 6,90 zł/kg i była o 2,8% niższa w stosunku do czerwca poprzedniego roku. Jednocześnie podaż żywca wołowego w omawianym czasie zwiększyła się o 31,5%, do poziomu 2,1 tys. t.

W czerwcu 2016 r. cena skupu mleka zmniejszyła się, zarówno w ujęciu rocznym, jak i w stosunku do poprzedniego miesiąca, odpowiednio o 10,6% i o 0,2% i wyniosła 96,76 zł/hl. (w kraju odpowiednio o 9,4% i o 0,2%). Analizując cenę skupu mleka w okresie od lipca 2015 r. do czerwca 2016 r., w porównaniu z okresem od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r., odnotowano spadek o 9,8%, a w kraju o 11,6%. Jednocześnie skup mleka, który w czerwcu 2016 r. wyniósł 45,3 mln l., był niższy o 3,5% w stosunku do czerwca 2015 r. i o 6,5% w porównaniu z poprzednim miesiącem (w kraju odpowiednio o 1,7% i o 5,5%).

Wzrost pogłowia bydła w czerwcu 2016 r., w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem, wystąpił w 8. województwach. Największy wzrost pogłowia bydła w skali roku odnotowano w województwach: wielkopolskim (o 4,8%), małopolskim (o 4,4%) i opolskim

(o 4,2%). Natomiast największy spadek odnotowano w województwach: podkarpackim (o 6,3%) i mazowieckim (o 5,7%).

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju (6,1%) jeśli chodzi o chów bydła i uplasowało się na 7. miejscu. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie (18,0%), zaś na ostatnim województwo lubuskie (1,3%).

Mapa 16. Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według województw.
Stan w czerwcu 2016 r.

OWCE

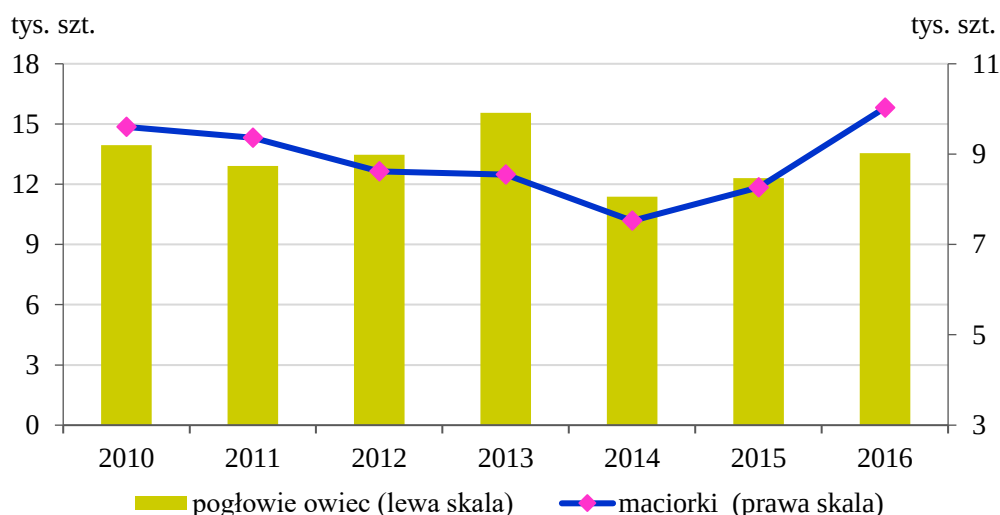
Według stanu w czerwcu 2016 r. pogłowie owiec w województwie lubelskim liczyło ogółem 13,5 tys. szt., co stanowiło 5,7 % ogólnego pogłowia owiec w kraju. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2015 r. odnotowano wzrost pogłowia owiec o 10,0% (w kraju o 5,1%), zaś w odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. odnotowano spadek o 2,9% (w kraju wzrost o 7,4%).

Tabl.12. Pogłowie owiec w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

Wyszczególnienie	2015				2016 ^{a)}			
	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne	struktura pogłowia ogółem w %	2014 = 100	ogółem	w tym gospodarstwa indywidualne	struktura pogłowia ogółem w %	2015 = 100
	OWCE OGÓŁEM	12 309	11 333	100,0	108,1	13 542	12 424	100,0
w tym maciorki	8 261	7 453	67,1	109,8	10 025	9 274	74,0	121,4

a) Dane zmienione do publikowanych.

Pogłowie maciorek w czerwcu 2016 r. wyniosło 10,0 tys. szt. i wzrosło w ciągu roku o 21,4%, a w porównaniu z czerwcem 2010 r. o 4,4%. W kraju natomiast spadło odpowiednio o 0,6% i o 12,4%. Maciorki stanowiły 74,0% w ogólnej strukturze stada owiec, a ich udział w porównaniu z czerwcem 2015 r. wzrósł o 6,9 p.proc., a w stosunku do czerwca 2010 r. o 5,2 p.proc. Odwrotną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie udział maciorek w stadzie w stosunku do czerwca 2015 r. i do 2010 r. obniżył się o 3,4 p.proc.

Wykres 23. Pogłowie owiec w województwie lubelskim.
Stan w czerwcu.

W **gospodarstwach indywidualnych** w czerwcu 2016 r. pogłowie owiec liczyło 12,4 tys. szt. i w porównaniu z czerwcem 2015 r. wzrosło o 9,6%, a w porównaniu z 2010 r. obniżyło się o 4,2%. Podobną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie w porównaniu z czerwcem 2015 r. odnotowano wzrost liczby pogłowia owiec w gospodarstwach indywidualnych o 6,1%, zaś spadek w stosunku do 2010 r. o 5,5%.

W kraju, zmniejszenie liczby pogłowia owiec w czerwcu 2016 r. w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem wystąpił w trzech województwach. Największy spadek pogłowia owiec odnotowano w województwie świętokrzyskim (o 9,7%) i warmińsko-mazurskim (o 9,5%). Największy wzrost wystąpił w województwie opolskim (o 17,4%) i kujawsko-pomorskim (o 19,0%).

Województwo lubelskie znalazło się na 7. miejscu z udziałem 5,7% w kraju jeśli chodzi o chów owiec. Na pierwszym miejscu było województwo małopolskie (31,9%), zaś na ostatnim województwo opolskie (1,1%).

Mapa 17. Pogłowie owiec na 100 ha użytków rolnych według województw.
Stan w czerwcu 2016 r.

7. Skup produktów rolnych

Wartość skupu produktów rolnych w 2016 r. w województwie lubelskim wyniosła 4 134,4 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), z czego 97,3% od gospodarstw indywidualnych. W kraju skup wyniósł 58 446,1 mln zł. Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnokrajowym wyniósł 7,1%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wartość skupu produktów rolnych wzrosła o 2,2% (w gospodarstwach indywidualnych o 1,9%), zaś w kraju wzrosła o 2,5% (w gospodarstwach indywidualnych o 0,9%). Natomiast w stosunku do 2010 r. wartość skupu produktów rolnych w województwie lubelskim wzrosła o 37,1%.

W województwie lubelskim w 2016 r., w porównaniu z 2015 r., odnotowano wzrost skupu żywca rzeźnego (o 4,9%), zaś z drugiej strony zmniejszenie skupu ziarna zbóż podstawowych (o 1,8%).

Wartość skupu produktów roślinnych wyniosła 2 115,8 mln zł (51,2% produktów rolnych), zaś zwierzęcych 2 160,1 mln zł (48,8%). Wartość skupu produktów roślinnych stanowiła 11,2% wartości skupu tych produktów w Polsce, natomiast produktów zwierzęcych 5,1%. W odniesieniu do 2015 r. wartość skupu produkcji roślinnej obniżyła się o 0,7%, zaś zwierzęcej wzrosła o 5,5%. W kraju wartość produkcji roślinnej wzrosła o 3,1%, zaś zwierzęcej o 3,0%.

Skup produktów roślinnych

W 2016 r. skupiono 795,7 tys. ton ziarna **zbóż ogółem** (w kraju 12 776,0 tys. ton), w tym 792,6 tys. ton zbóż konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego, co stanowiło 6,2% skupu krajowego). W porównaniu z rokiem ubiegłym wielkość skupu ziarna zbóż ogółem wzrosła o 2,2%. W odniesieniu do roku poprzedniego skup zbóż konsumpcyjnych i paszowych był wyższy o 2,3% (w kraju o 6,9%).

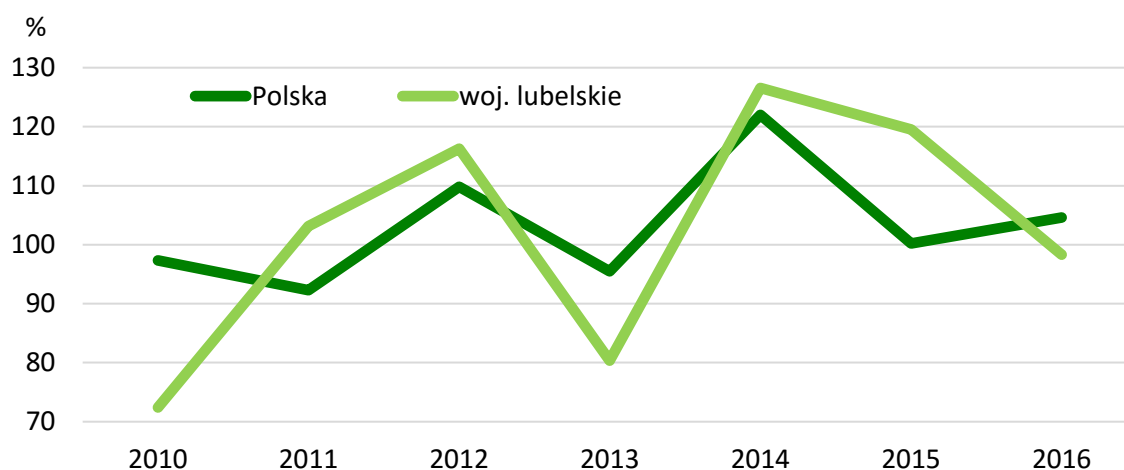
Wśród zbóż konsumpcyjnych i paszowych największy odsetek stanowiły: pszenica 64,4%, jęczmień 13,7%, kukurydza 14,8% i żyto 2,7%. W omawianym roku skupiono 510,1 tys. ton pszenicy, tj. mniej o 0,1% niż w poprzednim roku i więcej o 54,4% niż w 2010 r. Skup żyta wyniósł 21,3 tys. ton i w odniesieniu do 2015 r. był niższy o 18,4%, natomiast w stosunku do 2010 r. zmniejszył się o 47,6%. Kukurydzy skupiono 117,4 tys. ton, tj. więcej o 33,7% niż w roku wcześniejszym i blisko półtora raza więcej w stosunku do 2010 r.

Skup **ziemniaków ogółem** w 2016 r. ukształtował się na poziomie 36,8 tys. ton, co stanowiło 2,0% skupu ogólnokrajowego. Większość (99,6%) skupionych ziemniaków pochodziła od gospodarstw indywidualnych. W porównaniu z 2015 r. nastąpił wzrost ilości skupionych ziemniaków o 40,6%, a w odniesieniu do 2010 r. o 44,9% (w kraju odpowiednio o 23,0% i o 64,6%).

W 2016 r. dostarczono do skupu 2 247,9 tys. ton **buraków cukrowych przemysłowych**, w tym 97,1% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł 17,0%. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił wzrost ilości

skupionych buraków cukrowych o 33,1%, zaś w stosunku do 2010 r. o 39,3%. W kraju odnotowano wzrost skupu buraków cukrowych w stosunku do 2015 r. o 23,9%.

Wykres 24. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego).
Rok poprzedni = 100

W 2016 r. w województwie lubelskim dostarczono do skupu 204,0 tys. ton **warzyw ogółem**, w tym 97,5% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł zaledwie 11,7%. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił wzrost ilości skupionych warzyw o 28,9%, zaś w stosunku do 2010 r. o 22,9%. W kraju odnotowano wzrost w stosunku do 2015 r. o 5,4%.

W 2016 r. w województwie lubelskim dostarczono do skupu 484,7 tys. ton **owoców ogółem**, w tym 99,0% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł 19,1%. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił spadek ilości skupionych owoców o 11,5%, zaś w stosunku do 2010 r. wzrost o 42,3%. W kraju odnotowano spadek w stosunku do 2015 r. o 0,6%.

Skup produktów zwierzęcych.

W 2016 r. skupiono 292,5 tys. ton **żywca rzeźnego w wadze żywej ogółem** i w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił wzrost o 4,9%, zaś w stosunku do 2010 r. o 17,0% (w kraju odpowiednio o 5,4% i o 37,3%). Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnopolskim wyniósł 4,8%.

W badanym roku skupiono 135,0 tys. ton **żywca wieprzowego**, tj. więcej o 2,4% niż w roku poprzednim i o 10,4% niż w 2010 r. W kraju skupiono 2 315,0 tys. ton żywca wieprzowego i było to o 2,9% więcej niż w 2015 r. i o 16,4% więcej jak w 2010 r. Skup w województwie lubelskim stanowiła 5,8% skupu krajowego.

Skup **żywca wołowego** ukształtował się na poziomie 38,4 tys. ton i był niższy o 0,9% niż w 2015 r. i o 0,9% w 2010 r. W kraju skupiono 818,0 tys. ton żywca wołowego i było to

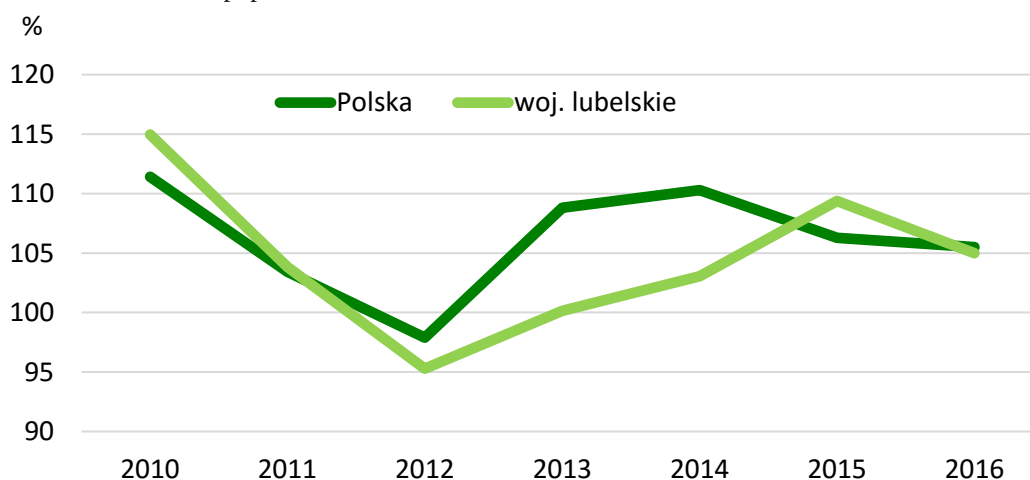
o 1,7% mniej niż w 2015 r. i o 33,3% więcej jak w 2010 r. Skup wojewódzki stanowił 4,7% skupu krajowego.

Żywca drobiowego skupiono 116,0 tys. ton (więcej o 11,5% niż w 2015 r. i o 37,0% w porównaniu z 2010 r.), w tym najwięcej kurczaków (69,2%). W kraju skupiono 2 949,4 tys. ton żywca drobiowego (więcej o 10,0% niż w 2015 r. i o 62,6% w porównaniu z 2010 r.), w tym kurczaki stanowiły 76,7%. Wojewódzki udział w krajowym skupie drobiu wyniósł 3,9%.

W 2015 r. skupiono 208,0 tys. ton **żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami** (co stanowiło 4,8% skupu ogólnego w kraju). W porównaniu z 2015 r. skup ten był wyższy o 5,0%, zaś w stosunku do 2010 r. o 17,2%, natomiast w kraju odpowiednio o 5,5% i o 36,3%. Największy udział w skupie żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso stanowił żywec wieprzowy 50,6%, podobna sytuacja była w kraju, gdzie skup tego żywca stanowił 41,9% ogólnego skupu żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso.

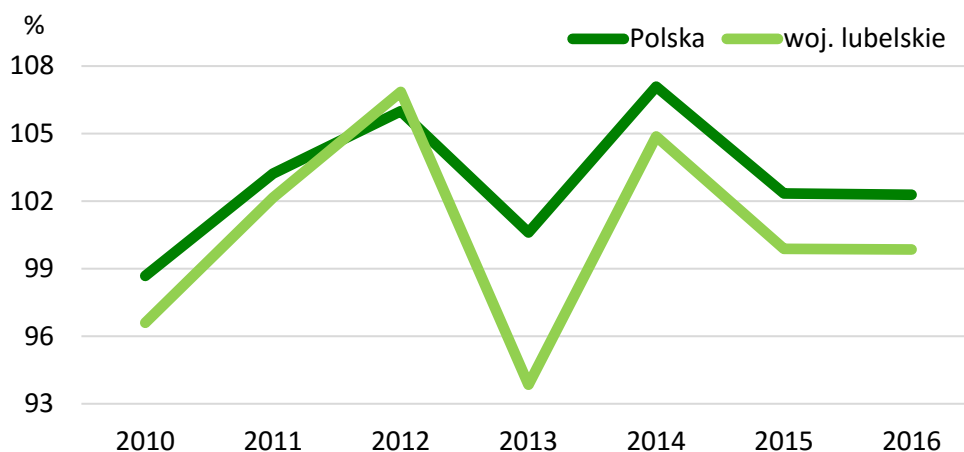
Województwo lubelskie uplasowało się na 7. pozycji w kraju pod względem skupu żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, najwięcej skupiono w województwie wielkopolskim (21,8%), zaś najmniej w podkarpackim (1,5%).

Wykres 24. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami).
Rok poprzedni = 100

W 2016 r. skup **mleka krowiego** wyniósł 543,8 mln litrów (co stanowi 5,0% ogółu mleka skupionego w kraju), tj. mniej o 0,2% niż przed rokiem, zaś więcej o 7,1% niż w 2010 r. (w skali kraju zanotowano wzrost o 2,3% w odniesieniu do poprzedniego roku i o 23,4% w porównaniu z 2010 r.). Województwo lubelskie uplasowało się na 7. miejscu pod względem skupu mleka krowiego z udziałem 5,0% w skupie krajowym. Na pierwszym miejscu było województwo mazowieckie (21,3%), zaś na ostatnim lubuskie (0,8%).

Wykres 25. Dynamika skupu mleka krowiego.
Rok poprzedni = 100

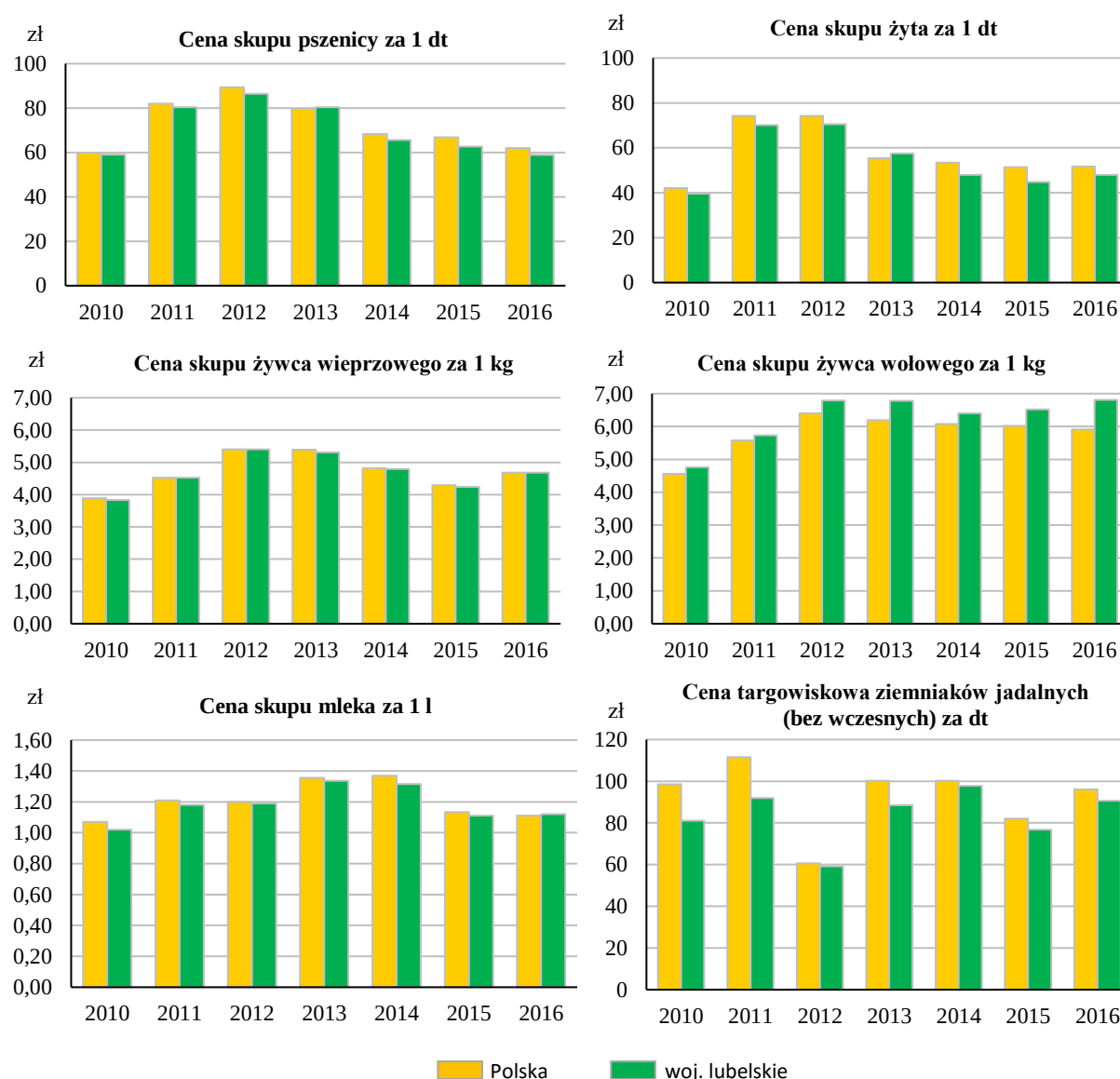
W 2016 r. skup **wełny owczej** był większy o 1,5% w porównaniu z 2015 r. i wyniósł 53,2 tys. kg, co stanowiło 25,8% skupu krajowego. W stosunku do 2010 r. skup wełny w województwie lubelskim wzrósł o 31,5 %. W kraju natomiast skup wełny był niższy o 44,8% w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

8. Ceny w rolnictwie

W 2016 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, obniżyły się ceny skupu zbóż i żywca wieprzowego oraz ceny pszenicy i żyta na targowiskach.

Średnioroczna cena skupu **pszenicy** w województwie w 2016 r. wyniosła 58,86 zł/dt (w kraju – 62,02 zł/dt) i była niższa o 6,2% niż w roku poprzednim i o 0,2% w porównaniu z 2010 r. (w Polsce odpowiednio niższa o 7,2% i wyższa o 3,6%). Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 66,00 zł (w kraju – 75,11 zł), czyli mniej o 1,3% niż w roku poprzednim i więcej o 10,7% niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio mniej o 0,6% i więcej o 15,7%).

Wykres 26. Ceny wybranych produktów rolnych w skupie i na targowiskach.

W analizowanym roku cena **żyta** w skupie ukształtowała się na poziomie 48,01 zł/dt (w kraju 51,73 zł/dt) i była wyższa o 7,1% od zanotowanej w 2015 r. i o 21,2% od 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 0,6% i o 22,8%). W obrocie targowiskowym cena żyta była wyższa w stosunku do poprzedniego roku o 3,4%, a w odniesieniu do uzyskanej w 2010 r. o 28,5%

osiągając poziom 54,43 zł/dt (w kraju 59,33 zł/dt i była wyższa w obydwu powyższych przypadkach odpowiednio o 1,1% i o 22,1%).

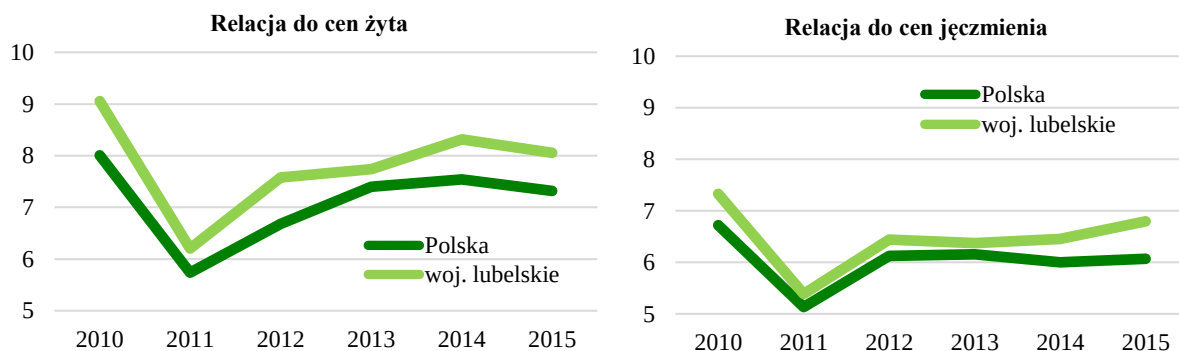
W 2016 r. za **ziemniaki jadalne** w skupie płacono 58,28 zł/dt (w kraju – 52,27 zł/dt), czyli mniej o 28,9% niż przed rokiem i o 28,5% niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym cena ziemniaków jadalnych ukształtowała się na poziomie 90,70 zł/dt (w Polsce 96,02 zł/dt) i była wyższa zarówno od zanotowanej w 2015 r. jak i 2010 r. odpowiednio o 18,2% i o 12,0%. W kraju natomiast była wyższa o 17,0% w stosunku do 2015 r. i niższa o 2,5% w porównaniu z 2010 r.

W omawianym roku cena skupu **żywca wołowego w wadze żywej (bez cieląt)** wyniosła 6,81 zł/kg (w kraju – 5,91 zł/kg), czyli wzrosła o 4,4% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku i o 43,1% w odniesieniu do 2010 r. W Polsce odnotowano spadek o 1,8% w stosunku do 2015 r., zaś wzrost o 29,6% w porównaniu z 2010 r.

Cena **żywca wieprzowego w wadze żywej** w skupie osiągnęła wartość 4,68 zł/kg (w kraju – 4,68 zł/kg), czyli była wyższa o 10,4% niż w 2015 r. i o 21,9% od zanotowanej w 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 8,8% i o 20,3%).

W 2016 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, nieznacznie poprawiła się relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta. Ukształtowała się ona na poziomie 8,6 (wobec 8,1 w 2015 r. i 9,1 w 2010 r.), w kraju relacja wyniosła 7,6 (wobec 7,3 w 2015 r. i 8,0 w 2010 r.). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia w analizowanym okresie również uległa poprawie i wyniosła 7,6 (wobec 6,8 w 2015 r. i 6,1 w 2010 r.), w kraju relacja wyniosła 6,7 (wobec 7,3 w 2015 r. i 6,7 w 2010 r.).

Wykres. 27. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 1,12 zł (w kraju – średnio 1,11 zł), czyli więcej o 0,9% niż przed rokiem i o 9,8% niż w 2010 r. W kraju odpowiednio mniej o 1,8% i więcej o 3,7%.

W 2016 r. średnia cena jaj kurzych spożywczych w skupie ukształtowała się na poziomie 0,25 zł/szt. (w kraju 0,20 zł/szt.) i była niższa o 10,7% w porównaniu z 2015 r., zaś wyższa o 31,6% w stosunku do 2010 r. (w Polsce odpowiednio spadek o 13,0% i wzrost o 5,3%). Na targowiskach cena jaj wyniosła 0,61 zł/szt. (w kraju 0,67 zł/szt.) i była wyższa w obydwu przypadkach zarówno w województwie jak i w kraju.

ZNAKI UMOWNE

Kreska	(–)	-	zjawisko nie występuje
Zero	(0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
	(0,0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05
Kropka	.	-	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
Znak	(x)	-	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
Znak	(#)	-	dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej
„W tym”		-	nie podaje się wszystkich składników sumy ogólnej

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

r.	-	rok	dok.	-	dokończenie
tys.	-	tysiąc	p. proc.	-	punkt procentowy
km ²	-	kilometr kwadratowy	Dz. U.	-	Dziennik Ustaw
g	-	gram	nr	-	numer
cd.	-	ciąg dalszy	poz.	-	pozycja

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych US